

URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE PRED
EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA

PREGLED PRAKSE EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

Informacije o novim presudama i odlukama
Europskog suda za ljudska prava

SVIBANJ – KOLOVOZ 2019.

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

DALMATINSKA 1, ZAGREB
TEL: 01 4878-100, FAX: 01 4878-111

E-MAIL: ured@zastupnik-esljp.hr

WEB: uredzastupnika.gov.hr

Ovaj pregled prakse sadrži sažetke presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava prema odabiru Ureda zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava u relevantnom razdoblju.

Sve sažetke izradio je Ured zastupnika pred Europskim sudom za ljudska prava i oni ne predstavljaju službeni dokument Europskog suda za ljudska prava.

Izvorni tekstovi presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava na temelju kojih su izrađeni sažeci mogu se pronaći na stranicama Europskog suda za ljudska prava (www.echr.coe.int) putem tražilice HUDOC.

Na stranicama Ureda zastupnika (uredzastupnika.gov.hr) dostupni su prijevodi svih presuda i odluka protiv Republike Hrvatske.

SADRŽAJ

UVOD	4
PRAVO NA ŽIVOT.....	7
ROMEO CASTAÑO protiv BELGIJE	7
VIRGI LIU TĂNASE protiv RUMUNJSKE.....	10
ZABRANA MUČENJA	14
MARCELLO VIOLA protiv ITALIJE	14
VOLODINA protiv RUSIJE.....	18
PRAVO NA POŠTENI SUĐENJE	23
JÚLÍUS ÞÓR SIGURÞÓRSSO protiv ISLANDA	23
ROOK protiv NJEMAČKE	26
SINE TSAGGARAKIS A.E.E. protiv GRČKE.....	30
NEMA KAZNE BEZ ZAKONA	33
ROLA protiv SLOVENIJE	33
SLOBODA IZRAŽAVANJA	37
GÜRBÜZ I BAYAR protiv TURSKE	37
SLOBODA OKUPLJANJA I UDRUŽIVANJA	40
ZHADANOV I DRUGI protiv RUSIJE	40
OBVEZATNA SNAGA I IZVRŠENJE PRESUDA	45
ILGAR MAMMADOV protiv AZERBAJDŽANA	45
PRAVO DA SE NE BUDE DVA PUTA SUĐEN ILI KAŽNJEN U ISTOJ STVARI	50
MIHALACHE protiv RUMUNJSKE	50
NODET PROTIV FRANCUSKE	55

UVOD

U drugom četveromjesečju 2019. godine Ured zastupnika pripremio je pregled trinaest presuda Europskog suda za ljudska prava (dalje: ESLJP).

Izdvojili smo tri presude velikog vijeća.

U presudi **Mihalache protiv Rumunjske** ESLJP je zauzeo stav o značenju pojmova „oslobođenje“ ili „osuda“ u kontekstu načela *ne bis in idem* te utvrdio što sve treba uzeti u obzir prilikom utvrđivanja je li osoba pravomoćno osuđena ili oslobođena.

Veliko vijeće ESLJP-a je nastojalo razjasniti doseg procesnih jamstava sadržanih u čl. 3., 2. i 8. Konvencije u presudi **Nicolae Virgiliu Tănase protiv Rumunjske**. Utvrdio je da članak 3. Konvencije nije primjenjiv jer je prometnu nesreću iz nehaja uzrokovao pojedinac (koji nije predstavnik države). Veliko vijeće je istaknulo da mora postojati namjera da se određena osoba ozlijedi, ponizi ili omalovaži narušavanjem ili umanjivanjem njegovog ljudskog dostojanstva ili pokušajem izazivanja osjećaja straha, tjeskobe ili podređenosti kako bi članak 3. Konvencije bio primjenjiv.

Predmet **Ilgar Mammadov protiv Azerbajdžana** bio je prvi predmet u kojem je Odbor ministara Vijeća Europe, temeljem čl. 46. st. 4. Konvencije, uputio pitanje ESLJP-u je li se država propustila podvrgnuti konačnoj presudi Suda u predmetu u kojem je bila stranka.

Izdvojena su tri predmeta u kojima je vijeće ESLJP razmatralo pravo na pošteno suđenje. U predmetu **Júlíus Þór Sigurbórsson protiv Islanda** naglasio je da u slučaju kada žalbeni sud treba ispitati pravna i činjenična pitanja i izvršiti cjelokupnu procjenu podnositeljeve krivnje, ta pitanja ne može pravilno utvrditi bez neposrednog izvođenja dokaza.

Nadalje, ESLJP je u predmetu **Rook protiv Njemačke** vijeće ESLJP zaključilo je da nije došlo do povrede prava obrane jer je podnositelju omogućen pristup spisu predmeta i dovoljno vremena za upoznavanje s podacima prikupljenim primjenom posebnih dokaznih radnji.

U predmetu **Sine Tsaggarakis A.E.E. protiv Grčke** vijeće ESLJP je utvrdilo da je neusklađenost sudske prakse dva odjela Vrhovnog upravnog suda dovela do pravne nesigurnosti.

Izdvojene su i dvije presude u kojima je utvrđena povreda članka 3. Konvencije.

U presudi **Marcello Viola protiv Italije (2)** utvrđena je povreda materijalnog aspekta članka 3. Konvencije. U ovoj presudi ESLJP je odredio standarde koji se moraju poštivati kod uvjetnog otpusta. ESLJP je utvrdio povredu zbog nemogućnosti primjene uvjetnog otpusta prema podnositelju zahtjeva koji je odbijao surađivati s pravosudnim

tijelima, a koja suradnja je bila uvjet da dobije uvjetni otpust. Naime, talijansko pravo propisuje strože uvjete za članove talijanske mafije, a podnositelj zahtjeva bio je proglašen krivim za kaznena djela koja je počinio kao vođa mafije.

Problematikom nasilja u obitelji ESLJP se bavio u predmetu **Volodina protiv Rusije**. ESLJP je utvrdio da Rusija nije ispunila pozitivne obveze iz članka 3. Konvencije jer: i) nije imala odgovarajući zakonodavni okvir za kažnjavanje svih oblika nasilja u obitelji te zaštitu žrtava, jer su ii) nadležna tijela bila pasivna te su omogućila podnositeljčinom bivšem partneru da nastavi s prijetnjama, uznemiravanjem i napadom bez ometanja i kažnjavanja. i jer iii) nadležna tijela nisu provela učinkovitu istragu navoda o zlostavljanju.

Pitanjem procesne obveze države koja proizlazi iz članka 2. Konvencije u kontekstu europskog uhidbenog naloga, ESLJP se bavio u predmetu **Romeo Castaño protiv Belgije**. Potvrdio je da se načelo uzajamnog priznavanja u postupcima izvršenja europskog uhidbenog naloga ne bi trebao primjenjivati automatski i na štetu temeljnih ljudskih prava. Sukladno članku 3. Konvencije države se moraju suzdržati od predaje pojedinaca državi moliteljici kada postoji opravdani razlog za sumnju da će ta osoba, u slučaju izručenja, biti podvrgnuta postupanju protivnom tom članku. Međutim, tvrdnja o postojanju rizika nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja prema osobi čija se predaja traži, mora imati dovoljnu činjeničnu osnovu.

ESLJP je u predmetu **Rola protiv Slovenije** utvrdio da razrješenje dužnosti stečajnog upravitelja nije predstavljalo kaznu u konvencijskom smislu. Ponovio je da je polazna točka u svakoj ocjeni postojanja „kazne“ u autonomnom smislu članka 7. Konvencije je li određena mjera izrečena nakon odluke kojom je osoba proglašena krivom za kazneno djelo, ali se moraju uzeti u obzir i drugi čimbenici poput: i) odnosa izrečene mjere i odluke na temelju koje je podnositelj proglašen krivim, ii) postupka u kojem je sporna mjera usvojena i izvršena, iii) karakterizacije mjere u domaćem pravu, iv) prirode i svrhe mjere te v) težine mjere.

Predstavlja li kazneni postupak protiv vlasnika i urednika dnevnih novina zbog objavljivanja izjava koje potiču na nasilje i terorizam povredu prava na slobodu izražavanja, ESLJP je odlučivao u predmetu **Gürbüz and Bayar protiv Turske**. ESLJP je odlučio da kaznena osuda podnositelja zahtjeva nije uzrokovala povredu članka 10. Konvencije. Naime, ESLJP je zaključio da se predmetne izjave mogu tumačiti kao poticanje na nasilje, stoga podnositelji zahtjeva nisu mogli biti oslobođeni svake odgovornosti za njihovo objavljivanje. Dakle, pravo na širenje informacija nije moglo poslužiti kao izgovor za širenje izjava terorističkih organizacija.

Pravima LGBT udruga i njihovoj slobodi udruživanja ESLJP se bavio u predmetu **Zhdanov i drugi protiv Rusije**. ESLJP je u ovom predmetu naglasio da su državna tijela dužna osigurati pravilno funkcioniranje udruga ili političkih stranaka, čak i kada su one smetale ili vrijeđale osobe koje se protive njihovim zakonitim idejama ili tvrdnjama.

Na kraju, izdvojili smo presudu **Nodet protiv Francuske**, koja se tiče načela *ne bis in idem*. ESLJP je zaključio da dva postupka koja su se vodila protiv podnositelja zahtjeva nisu

bila dovoljno povezana u naravi i vremenu da bi se smatrala cjelovitim odgovorom države na isto protupravno ponašanje.

PRAVO NA ŽIVOT

ČLANAK 2.

1. Pravo svakoga na život zaštićeno je zakonom. Nitko ne smije biti namjerno lišen života osim u izvršenju sudske presude na smrtnu kaznu za kaznena djela za koje je ta kazna predviđena zakonom.

2. Nije u suprotnosti s odredbama ovoga članka lišenje života proizašlo iz upotrebe sile koja je bila nužno potrebna:

- a) pri obrani bilo koje osobe od protupravnog nasilja;
  - b) pri zakonitom uhićenju ili pri sprječavanju bijega osobe zakonito lišene slobode;
  - c) radi suzbijanja pobune ili ustanka u skladu sa zakonom.
-

ROMEO CASTAÑO PROTIV BELGIJE

zahtjev br. 8351/17

presuda vijeća od 9. srpnja 2019.

ODBIJANJE IZVRŠENJA EUROPSKOG UHIDBENOG NALOGA NIJE BILO DOVOLJNO ČINJENIČNO OPRAVDANO

ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva su djeca potpukovnika Ramóna Romea, kojeg je u Bilbau 1981. ubila specijalna jedinica terorističke organizacije ETA. Svi pripadnici specijalne jedinice su osuđeni, osim N.J.E. koja je pobjegla u Belgiju. Španjolska je tijekom 2003. i 2004. izdala dva europska uhidbena naloga za njezino uhićenje i predaju. Istražni sudac belgijskog prvostupanjskog suda 2013. je odredio pritvor N.J.E. Međutim, Optužno vijeće je odbilo izvršenje naloga utvrdivši da postoje opravdani razlozi za sumnju da bi izvršenje naloga ugrozilo temeljna ljudska prava N.J.E.. Stoga je ona puštena na slobodu. Belgijsko savezno tužiteljstvo uložilo je žalbu, koju je Kasacijski sud odbio. Španjolski istražni sudac je 2015. godine izdao novi europski uhidbeni nalog za uhićenje i predaju N.J.E., ali su ga belgijske vlasti odbile izvršiti iz istih razloga kao i ranije naloge.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 2. Konvencije, podnositelji zahtjeva su tvrdili da su belgijske vlasti, odlukom da ne izvršavaju europske uhidbene naloge, spriječile španjolske vlasti u kaznenom progonu osobe osumnjičene za ubojstvo njihovog oca.

OCJENA ESLJP-A

Glede pitanja nadležnosti Belgije sukladno članku 1. Konvencije, ESLJP je naveo da je prigovor podnositelja zahtjeva vezan za navodni propust tužene države da surađuje sa Španjolskom i poduzme potrebne korake kako bi se omogućilo suđenje osumnjičenoj za ubojstvo, a ne za navodni propust belgijskih vlasti da ispune postupovnu obvezu istrage ubojstva.

U skladu s obvezom međusobne suradnje država u kaznenim stvarima u okviru europskog uhidbenog naloga, Španjolska je obavijestila Belgiju o svojoj namjeri pokretanja postupka protiv N.J.E., te je zatražila njezino uhićenje i predaju. Ove su okolnosti bile dovoljne da se utvrdi nadležnost Belgije temeljem članka 1. za prigovor podnositelja zahtjeva o kršenju postupovnog aspekta članka 2. Konvencije. Stoga je odbijen prigovor tužene države o nespojivosti zahtjeva s Konvencijom *ratione loci*.

Nadalje, ESLJP je smatrao da u ovom predmetu treba ispitati: (1) jesu li belgijske vlasti pravilno odgovorile na zahtjev za suradnjom i (2) je li odbijanje suradnje bilo utemeljeno na legitimnim osnovama.

Što se tiče prvog pitanja, ESLJP je primijetio da su belgijske vlasti Španjolskoj dostavile pravilno obrazložen odgovor. Naime, belgijski Kasacijski sud je 2013. godine presudio da je odbijanje izvršenja europskih uhidbenih naloga bilo opravdano rizikom povrede temeljnih ljudskih prava N.J.E. u slučaju njezine predaje Španjolskoj, a posebno rizikom pritvaranja u uvjetima protivnim članku 3. Konvencije. Kada je 2015. godine izdan novi europski uhidbeni nalog, Optužno vijeće je utvrdilo da nove informacije nisu dovele do drugačijeg zaključka i da je ranija procjena potvrdila zapažanja Odbora za ljudska prava Ujedinjenih naroda, koji je između ostalog pozvao španjolske vlasti na ukidanje pritvora u izolaciji.

U kontekstu izvršenja europskog uhidbenog naloga, mehanizam uzajamnog priznavanja ne bi se trebao primjenjivati automatski i na štetu temeljnih ljudskih prava.

Stoga je ESLJP zaključio da je pristup belgijskih sudova bio kompatibilan s načelima utvrđenima u presudi [Pirozzi protiv Belgije](#), prema kojima se, u kontekstu izvršenja europskog uhidbenog naloga, mehanizam uzajamnog priznavanja ne bi trebao primjenjivati automatski i na štetu temeljnih ljudskih prava.

Razmatrajući drugo pitanje, ESLJP je naglasio da rizik nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja prema osobi čija se predaja traži može predstavljati legitiman razlog za odbijanje izvršenja europskog uhidbenog naloga. Ipak, tvrdnja o postojanju takvog rizika mora imati dovoljnu činjeničnu osnovu, pogotovo uzimajući u obzir prava trećih strana. U tom pogledu ESLJP je iznio slijedeća zapažanja.

Tvrđnja o postojanju rizika nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja prema osobi čija se predaja traži, mora imati dovoljnu činjeničnu osnovu.

Godine 2013. Optužno vijeće je svoju odluku temeljio uglavnom na međunarodnim izvješćima i kontekstu "suvremene političke povijesti Španjolske". Također se pozvalo na izvješće pripremljeno nakon redovnog posjeta Europskog odbora za spriječavanje mučenja i nečovječnog

ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT) Španjolskoj u 2011. godine.

Godine 2016., usprkos novim informacijama dostavljenim u novom europskom uhiđenom nalogu, posebice u vezi s pritvorom u izolaciji, Optužno vijeće je utvrdilo da ne može odstupiti od ranije procjene. Ovaj zaključak donesen je bez provođenja detaljnog ispitivanja situacije i utvrđivanja stvarnog i pojedinačnog rizika povrede prava N.J.E. ili bilo kakvih strukturnih nedostataka u pogledu uvjeta pritvora u Španjolskoj. Nadalje, belgijske vlasti nisu iskoristile mogućnost koja je bila predviđena belgijskim zakonom, a koja se odnosi na traženje dodatnih informacija o mjestu i uvjetima pritvora radi provjere hoće li predaja N.J.E. rezultirati stvarnim i konkretnim rizikom od povrede njezinih konvencijskih prava.

Prema tome, ispitivanje koje su izvršili belgijski sudovi tijekom postupka predaje nije bilo dovoljno temeljito kako bi ESLJP utvrdio da je osnova na koju su se pozvali pri odbijanju predaje N.J.E., bila dovoljno činjenično utemeljena.

Slijedom navedenog, Belgija nije ispunila svoju obvezu suradnje koja proizlazi iz postupovnog aspekta članka 2. Konvencije, stoga je došlo do povrede te odredbe.

Međutim, ESLJP je istaknuo da utvrđenje ove povrede ne znači da Belgija mora predati N.J.E. Španjolskoj. Naime, tužena država i dalje ima obvezu provjeriti postoji li rizik od postupanja protivnog članku 3. Konvencije u slučaju predaje N.J.E. španjolskim vlastima. Općenito govoreći, ova presuda se ne smije tumačiti kao smanjivanje obveza država da se suzdrže od predaje pojedinaca državi moliteljici kada postoji opravdani razlog za sumnju da će ta osoba, u slučaju izručenja, biti podvrgnuta postupanju protivnom članku 3. Konvencije.

KLJUČNE RIJEČI

- *jurisdikcija država*
- *pravo na život*
- *europski uhiđbeni nalog*
- *postupovne obveze države iz čl. 2.*
- *obveza međudržavne suradnje*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

Sudac Spano izrazio je izdvojeno suglasno mišljenje kojem se pridružio sudac Pavli. Mišljenje je priloženo uz presudu.

VIRGILIU TĂNASE PROTIV RUMUNJSKE

zahtjev br. 41720/13

presuda velikog vijeća od 25. lipnja 2019.

RUMUNJSKA JE PROVELA UČINKOVITU ISTRAGU PROMETNE NESREĆE U KOJOJ JE PODNOSITELJ ZADOBIO TEŠKE TJELESNE OZLJEDE

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva, Nicolae Virgiliu Tănase, rumunjski je sudac koji je u prosincu 2004. sudjelovao u teškoj prometnoj nesreći s još dva vozača. Jedan automobil je udario u stražnji dio podnositeljevog automobila koji je zatim udario u parkirani kamion. Podnositelj je u nesreći zadobio teške tjelesne ozljede opasne po život. Ubrzo je pokrenuta istraga protiv sva tri vozača. Kazneni postupak, kojem je podnositelj zahtjeva pridružio svoj građanskopravni zahtjev, trajao je osam godina na dvije razine nadležnosti. Provedeno je niz vještačenja kako bi se utvrdilo tko je kriv, a podnositelj je u više navrata tražio dodatna stručna i tehnička vještačenja. Iako su domaća tijela razmatrala mogućnost podnositeljeve djelomične odgovornosti za nesreću, s obzirom da je njegov uzorak krvi jedini bio pozitivan na alkohol, u konačnici protiv njega nikada nije pokrenut kazneni postupak. Protiv ostala dva vozača kazneni postupak je obustavljen. Naime, ustanovilo se da je prvi vozač propisno parkirao kamion, stoga nisu bili ispunjeni svi elementi prekršaja. Što se tiče vozača automobila koji je navodno udario u stražnji dio podnositeljevog automobila, nije se moglo utvrditi je li taj udar ili udar u kamion uzrokovao podnositeljeve ozljede, ili kombinacija oba udara. U svakom slučaju, u lipnju 2012. godine nastupila je zastara, a rumunjski sudovi su odbili podnositeljevu reviziju i ustavnu tužbu.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članke 3., 6. i 13. Konvencije, podnositelj zahtjeva je prigovorio da je kaznena istraga njegove prometne nesreće trajala predugo i da je bila neučinkovita. Također je tvrdio da je bilo nemoguće donijeti odluku o njegovom građanskom zahtjevu jer vlasti nisu ispitale osnovanost slučaja. Nadalje, podnositelj se žalio na način vođenja istrage, tvrdeći da je nadležnim tijelima glavni cilj bio sakriti i iskriviti istinu, a ne objasniti okolnosti nesreće, što je predstavljalo ponižavajuće postupanje.

Vijeće kojem je dodijeljen predmet ustupilo je nadležnost velikom vijeću 18. svibnja 2017.

OCJENA VELIKOG VIJEĆA ESLJP-A

Pored prigovora koje je podnositelj istaknuo, ESLJP je ispitao predmet i u okviru članaka 2. i 8. Konvencije.

Glede primjenjivosti članka 3. Konvencije, ESLJP je istaknuo da se fizičke ozljede ili duševne patnje koje je osoba pretrpjela uslijed nesreće prouzročene slučajnim ili nepažljivim ponašanjem, ne mogu smatrati rezultatom „postupanja“ kojem je netko „podvrgnut“ u smislu članka 3. Takvo postupanje prvenstveno, iako ne isključivo, karakterizira namjera da se određena osoba ozlijedi, ponizi ili omalovaži narušavanjem ili umanjivanjem njegovog ljudskog dostojanstva ili pokušajem izazivanja osjećaja straha, tjeskobe ili podređenosti.

Jednako tako, ESLJP je utvrdio da ova prometna nesreća nije predstavljala čin nasilja usmjeren na ugrožavanje tjelesne i psihičke cjelovitosti podnositelja zahtjeva zaštićene člankom 8. Konvencije. Podnositeljeve ozljede su nastale kao posljedica upravljanja motornim vozilom na javnoj cesti, koja aktivnost po svojoj prirodi uključuje rizik nastanka štete u slučaju nesreće. Međutim, taj rizik je smanjen prometnim propisima usmjerenima na osiguranje sigurnosti na cestama za sve sudionike u prometu.

Stoga je ESLJP odbacio podnositeljeve prigovore na temelju članka 3. i 8. Konvencije kao nespojive s Konvencijom *ratione materiae*.

Uzimajući u obzir cjelokupnu ocjenu kaznene istrage, ESLJP je zaključio da se ne može reći da pravni sustav nije uspio razmotriti slučaj podnositelja zahtjeva na odgovarajući način.

Što se tiče postupovnog aspekta članka 2. u kontekstu nesreća i navodnog nemarnog postupanja, ESLJP je u svojoj sudskoj praksi isticao da je on primjenjiv ako je određena aktivnost sama po sebi opasna te predstavlja stvarni i neposredni rizik za život podnositelja ili ako su

zadobivene ozljede takve težine da ozbiljno ugrožavaju podnositeljev život (vidi [R. R i drugi protiv Mađarske](#), stavak 32.). U takvim situacijama države imaju pozitivnu obvezu provesti učinkovitu istragu. Što je manje očit stvarni i neposredni rizik koji proizlazi iz prirode aktivnosti, to je značajniji zahtjev težine ozljeda koje podnositelj zahtjeva pretrpi. Predmet koji uključuje opasne aktivnosti sa stvarnim i neposrednim rizikom za život može se ispitivati na temelju članka 2. Konvencije čak i ako nije bilo ozlijeđenih. S druge strane, ako nije jasno postoji li stvarni i neposredni rizik za život, težina zadobivenih ozljeda poprima veću važnost, odnosno u takvim se predmetima prigovor može razmatrati u skladu s člankom 2. samo ako je težina ozljeda bila takva da je život žrtve bio izložen ozbiljnoj opasnosti.

Ozljede podnositelja zahtjeva bile su dovoljno ozbiljne da predstavljaju stvarnu opasnost za njegov život, stoga je ESLJP zaključio da je članak 2. primjenjiv.

Članak 2. - postupovni aspekt

U slučajevima koji se tiču nenamjernog izazivanja smrti i/ili nemarnog dovođenja u opasnost života, postupovna obveza temeljem članka 2. zahtijeva da je pravnim sustavom predviđen pravni lijek pred građanskim sudovima, ali ne nužno i provođenje kaznene istrage o okolnostima nesreće. Međutim, ništa ne sprečava domaće zakonodavstvo da predvidi takvu mogućnost. (vidi [Šilih protiv Slovenije](#) [VV], stavak 194.)

Podnositeljeva odluka da svoj građanski zahtjev pridruži kaznenom postupku nije bila nerazumna. Naime, na taj način omogućeno je zajedničko ispitivanje kaznene i građanske odgovornosti što je olakšalo postupovnu zaštitu njegovih prava. Nadalje, pridruživanje građanskog zahtjeva u kaznenom postupku bilo je povoljno za podnositelja

jer, iako je teret dokaza bio na njemu, istražna tijela su bila obvezna prikupiti sve dokaze. Provedena vještačenja kao i druge dokaze prikupljene u tom kaznenom postupku podnositelj je mogao koristiti u bilo kojem parničnom postupku i vjerojatno bi bili od presudnog značaja za utvrđivanje njegovog građanskog zahtjeva. Dakle, podnositelj je mogao opravdano očekivati da će spomenuti kazneni postupak riješiti njegove pritužbe. U tim okolnostima činjenica da nije podnio zasebnu građansku tužbu protiv druga dva vozača ne može se smatrati propustom iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava. Stoga je odbijen taj prigovor tužene države.

Nadalje, ESLJP je utvrdio da je istraga provedena temeljito. Istražna tijela su identificirala sve vozače koji su sudjelovali u nesreći, uzela njihove usmene iskaze te iskaze drugih očevidaca. Podnositelj je bio aktivno uključen u postupak, imao je pristup spisu predmeta, bio je u mogućnosti osporiti neovisnost i nepristranost relevantnih tijela, kao i djela i mjere koje su proveli te zatražiti provođenje dodatnih dokaza. Također, mogao je uložiti žalbu protiv odluka državnog tužitelja.

Odluka o obustavi postupka nije donesena žurno niti samovoljno, nego je uslijedila nakon više godina istražnog rada i prikupljanja velikog broja dokaza. Istina je da su neki podnositeljevi prijedlozi za provođenje dokaza bili odbačeni, ali domaća tijela imaju diskrecijsko pravo odlučiti koji su dokazi važni za provođenje istrage a koji ne. Osim toga, članak 2. ne jamči pravo na dobivanje kaznene osude protiv treće strane.

U nedostatku bilo kakvog očiglednog propusta nadležnih tijela, njihova odluka o obustavi postupka nije dovoljna za utvrđivanje odgovornosti tužene države za postupovne obveze temeljem članka 2.

Uzimajući u obzir cjelokupnu ocjenu kaznene istrage, ESLJP je zaključio da se ne može reći da pravni sustav primijenjen u ovom slučaju nije uspio adekvatno riješiti slučaj podnositelja zahtjeva. Stoga je s trinaest glasova naprema četiri utvrdio da nije došlo do povrede postupovnog aspekta članka 2. Konvencije.

Članak 6. stavak 1.

Podnositelj je u okviru kaznenog postupka podnio građanski zahtjev protiv dvojice vozača koji su sudjelovali u nesreći. Taj zahtjev kazneni sud nikad nije ispitivao jer su vlasti obustavile postupak protiv tih vozača. Međutim, podnositelj je protiv njih mogao pokrenuti parnični postupak. Iako bi taj postupak vjerojatno bio prekinut do okončanja kaznenog postupka, to ne znači da podnositelj nakon toga ne bi dobio odluku o osnovanosti svojih zahtjeva. Također, mogao je podnijeti zasebnu građansku tužbu nakon pravomoćnosti presude kaznenih sudova kojom se potvrđuje odluka tijela progona o obustavi kaznenog postupka.

ESLJP je stoga utvrdio da podnositelju nije bio uskraćen pristup sudu radi utvrđivanja njegovih građanskih prava i da u tom pogledu nije bilo povrede članka 6., stavka 1.

Što se tiče njegova prigovora o duljini istrage, ESLJP je smatrao da ona nije bila prekomjerna s obzirom na složenost predmeta. Konkretno, moralo se istražiti nekoliko mogućih varijanti događaja i ponoviti forenzička i tehnička vještačenja. Nadalje, rumunjske vlasti su bile aktivne, prikupljale su dokaze i ulagale značajne napore da rasvijetle okolnosti slučaja. Prema tome, ESLJP je zaključio da je postupak u cjelini ispunio zahtjev razumnog roka iz članka 6. stavka 1. Konvencije.

Članak 13.

ESLJP je utvrdio da nema potrebe posebno ispitati podnositeljev prigovor na temelju članka 13. Konvencije u pogledu učinkovitosti kaznene istrage jer je ovo pitanje već razmotrio u okviru razmatranja vezanih za članak 2. Konvencije.

Članak 3.

Glede podnositeljevog prigovora vezanog za navodno ponižavajuće postupanje od strane nadležnih tijela kojem je podvrgnut za vrijeme provođenja istrage, ESLJP se pozvao na svoju raniju sudsku praksu, poput one koja se odnosi na srodnike nestalih osoba, u kojoj je ispitivao je su li nacionalne vlasti u provođenju istrage postupale nečovječno ili ponižavajuće (vidi [Varnava i drugi protiv Turske](#) [VV]). U takvim slučajevima, ESLJP uzima u obzir razne čimbenike, uključujući jesu li vlasti bile ravnodušne ili bezobzirne u svom odgovoru bliskim srodnicima, što je rezultiralo njihovom tjeskobom i nesigurnošću te posljedično povredom članka 3. Konvencije.

S obzirom da se podnositeljev predmet nije odnosio na nestanak ili bilo koju drugu izuzetnu okolnost ispitanu u takvoj sudskoj praksi, ESLJP je ovaj prigovor proglasio nedopuštenom kao očigledno neosnovan.

KLJUČNE RIJEČI

- pravo na život
- pravo na tjelesni integritet
- zabrana ponižavajućeg postupanja
- učinkovitost istrage
- pravo na pristup sudu
- suđenje u razumnom roku

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

Suci Raimondi, Sicilianos, Karakaş, Vučinić i Harutyunyan izrazili su zajedničko djelomično suprotstavljeno mišljenje. Sudac De Gaetano izrazio je djelomično suprotstavljeno mišljenje kojem se pridruži sudac Vučinić. Suci Kūris i Grozev izrazili su djelomično suprotstavljeno mišljenje. Izdvojena mišljenja priložena su uz presudu.

ZABRANA MUČENJA

ČLANAK 3.

Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.

MARCELLO VIOLA PROTIV ITALIJE

zahtjev br. 77633/16

presuda vijeća od 13. lipnja 2019.

UVJETOVANJE PREISPITIVANJA I UMANJENJA KAZNE DOŽIVOTNOG ZATVORA SURADNJOM S PRAVOSUDNIM TIJELIMA BILO JE NESPOJIVO S LJUDSKIM DOSTOJANSTVOM

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva, g. Marcello Viola, talijanski je državljanin koji trenutno izdržava doživotnu kaznu zatvora. Na doživotni zatvor osuđen je 1999. godine zbog kaznenih djela koje je počinio kao pripadnik mafijaške zločinačke organizacije. Činjenica da je bio vođa te organizacije predstavljala je otegotnu okolnost. Prema talijanskom zakonu, svaka mogućnost puštanja na slobodu takvih zatvorenika bila je uvjetovana njihovom suradnjom s policijom. Naime, zatvorenik je vlastima morao pružiti odlučujuće informacije u svrhu sprečavanja daljnjih posljedica kaznenog djela ili im pomoći u utvrđivanju činjenica i identificiranju počinitelja kaznenih djela (osim ako je takva suradnja nemoguća ili neizvediva i ako zatvorenik može dokazati da je prekinuo sve veze s mafijaškom organizacijom). Podnositelj zahtjeva je odbio surađivati s nadležnim tijelima na ovaj način, pozivajući se na uvjerenje u svoju nevinost i strah od odmazde za sebe i svoju obitelj. Kao rezultat toga, unatoč tome što je stekao pravo na potencijalno petogodišnje smanjenje kazne radi sudjelovanja u rehabilitacijskom programu, realno ga nije mogao iskoristiti. Odbijajući podnositeljev zahtjev za uvjetni otpust, sud za nadzor izvršenja kazne pozvao se na nedostatak podnositeljeve suradnje s pravosudnim tijelima, ali nije uzeo u obzir napredak koji je podnositelj ostvario tijekom izdržavanja kazne zatvora.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 3. Konvencije, podnositelj zahtjeva se žalio na nemogućnost smanjenja doživotne kazne i uvjetnog otpusta. Također je tvrdio da je talijanski zatvorski režim bio nespojiv s ciljem rehabilitacije i socijalne reintegracije zatvorenika protivno člancima 3. i 8. Konvencije.

OCJENA ESLJP-A

Članak 3.

Sukladno općim načelima utvrđenim u sudskoj praksi ESLJP-a u slučaju doživotne kazne zatvora mora postojati mogućnost prijevremenog puštanja na slobodu (uvjetni otpust) i preispitivanja kazne u smislu procjene postojanja legitimnih penoloških razloga za nastavak izdržavanja kazne zatvora, uz naglasak na rehabilitaciju kao temeljnu svrhu kažnjavanja sukladno europskoj kaznenoj politici ([Kafkaris protiv Cipra](#) i [Vinter i drugi protiv UK](#)).

Kako bi utvrdio je li u podnositeljevom slučaju postojala mogućnost smanjenja doživotne kazne zatvora, odnosno mogućnost prijevremenog puštanja na slobodu i preispitivanja kazne zatvora, ESLJP je razmotrio jedinu opciju koja je podnositelju bila dostupna za prijevremeno puštanje na slobodu, a to je suradnja s pravosudnim tijelima.

Iako je talijansko zakonodavstvo osuđenim zatvorenicima dalo izbor hoće li surađivati s pravosudnim tijelima ili ne, u stvarnosti je sloboda tog izbora bila upitna. Naime, često je glavni razlog zbog kojeg su zatvorenici odbijali suradnju bio strah od ugrožavanja vlastitog života ili života svoje obitelji. Iz toga proizlazi da nedostatak suradnje nije uvijek bio rezultat slobodnog i namjernog izbora niti je nužno značio da je zatvorenik održao vezu s mafijaškom organizacijom i da je opasan za društvo. S druge strane, pristanak na suradnju s pravosudnim tijelima mogao se temeljiti na čisto oportunističkim razlozima i nije nužno potvrdio da je zatvorenik stvarno prekinuo kontakt s kriminalnim krugovima. U takvim slučajevima, izjednačavanje nedostatka suradnje s neoborivom pretpostavkom opasnosti za društvo nije pokazivalo stvarni napredak pojedinca prema rehabilitaciji.

U slučaju doživotne kazne zatvora mora postojati mogućnost prijevremenog puštanja na slobodu (uvjetni otpust) i preispitivanja kazne u smislu procjene postojanja legitimnih penoloških razloga za nastavak izdržavanja kazne zatvora, uz naglasak na rehabilitaciju kao temeljnu svrhu kažnjavanja sukladno europskoj kaznenoj politici.

Nadalje, ESLJP je primijetio da je talijanski zatvorski sustav nudio niz mogućnosti društvene reintegracije zatvorenika, poput rada izvan zatvora, uvjetnog otpusta, dopusta te poluotvorenog zatvorskog režima. Međutim, podnositelju ove mogućnosti nisu bile pružene usprkos činjenici da su izvješća o njegovom ponašanju u zatvoru ukazivala na pozitivnu promjenu njegove osobnosti i napredak prema resocijalizaciji.

Podnositelj je također istaknuo kako mu tijekom izdržavanja kazne nikada nije izrečena disciplinska sankcija zbog čega je stekao pravo na prijevremeno puštanje na slobodu (pet

godina prije), ali to pravo nije mogao iskoristiti zbog odbijanja suradnje s pravosudnim tijelima.

Prema mišljenju ESLJP-a, osobnost osuđenog zatvorenika nije bila nepromjenjiva nego se mogla razvijati tijekom izdržavanja kazne kroz proces resocijalizacije koji zatvorenicima omogućava kritičko sagledavanje njihove zločinačke prošlosti i izgrađivanje osobnosti. Kako bi to mogli ostvariti, osuđeni zatvorenici morali su znati što trebaju učiniti kako bi se razmotrilo njihovo puštanje na slobodu.

U podnositeljevom slučaju, nedostatak suradnje s pravosudnim tijelima stvorio je neoborivu presumpciju da je on opasan za društvo, zbog čega je lišen realnih izgleda za puštanje na slobodu. Bilo je nemoguće dokazati da daljnje izdržavanje kazne više nije opravdano legitimnim penološkim osnovama. Prema talijanskom zakonodavstvu, u slučajevima poput podnositeljevog, opasnost osobe za društvo procjenjivala se u odnosu na vrijeme kada je kazneno djelo počinjeno, ne uzimajući u obzir proces resocijalizacije i bilo kakav napredak koji je ostvaren tijekom izdržavanja kazne. Stoga su nadležni domaći sudovi pri ispitivanju zahtjeva za puštanje na slobodu bili ograničeni na utvrđivanje suradnje s pravosudnim tijelima, a nisu procjenjivali je li se određena osoba tijekom izdržavanja kazne promijenila i postigla napredak u rehabilitaciji do te mjere da zatvor više nije bio opravdan penološkim osnovama.

Istina je da su kaznena djela za koja je podnositelj zahtjeva osuđen posebno opasna pojava u društvu. Međutim, naponi u bobi protiv takvih kaznenih djela i zatvorska reforma usvojena 1992. u kontekstu događaja koji su duboko potresli Italiju, ne mogu opravdati odstupanje od odredaba članka 3. Konvencije, koje apsolutno zabranjuju nečovječno ili ponižavajuće postupanje. Stoga je priroda kaznenih djela za koja je podnositelj zahtjeva optužen u ovom kontekstu nevažna. Krajnji cilj resocijalizacije je sprječavanje ponavljanja kaznenih djela i zaštita društva.

U podnositeljevom slučaju, nedostatak suradnje s pravosudnim tijelima stvorio je neoborivu presumpciju da je opasan za društvo, zbog čega je lišen realnih izgleda za puštanje na slobodu. Bilo je nemoguće dokazati da daljnje izdržavanje kazne više nije opravdano legitimnim penološkim osnovama.

Zaključno, ESLJP je naglasio da je oduzimanje slobode bez mogućnosti rehabilitacije i pružanja prilike da se ta sloboda u budućnosti vrati, nespojivo s ljudskim dostojanstvom. Stoga je doživotna kazna izrečena podnositelju zahtjeva ograničila njegove izgleda za puštanje na slobodu i mogućnost preispitivanja njegove kazne u prekomjernoj mjeri, uzrokujući time povredu članka 3. Konvencije. Međutim, ESLJP je istaknuo da se

utvrđenje ove povrede ne može tumačiti tako da podnositelju pruža mogućnost neposrednog puštanja na slobodu.

Članak 46.

ESLJP je naveo da bi Italija trebala provesti reformu režima doživotnog zatvora uvođenjem zakonodavstva koje bi jamčilo mogućnost preispitivanja kazne. Na taj način, domaća

tijela bi mogla procijeniti je li se osuđenik tijekom kazne promijenio i napredovao prema rehabilitaciji u mjeri u kojoj njegovo zatvaranje više nije opravdano legitimnim penološkim osnovama, a istovremeno bi se na taj način osuđenom zatvoreniku pokazalo što mora učiniti kako bi se razmotrilo njegovo puštanje na slobodu i koji su uvjeti s tim u vezi. Ipak, ESLJP je naglasio da mogućnost podnošenja zahtjeva za puštanje na slobodu ne mora nužno spriječiti vlasti da odbace taj zahtjev ako zatvorenik nastavi predstavljati opasnost za društvo.

PRAVEDNA NAKNADA

Utvrđenje povrede bilo je dovoljno za naknadu neimovinske štete.

KLJUČNE RIJEČI

- *nečovječna kazna*
- *doživotna kazna zatvora*
- *mafijaške organizacije*
- *prijevremeno puštanje na slobodu*
- *preispitivanje kazne zatvora*
- *zaštita ljudskog dostojanstva*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

Sudac Wojtyczek izrazio je izdvojeno mišljenje koje je priloženo uz presudu.

VOLODINA PROTIV RUSIJE

zahtjev br. 41261/17

presuda vijeća od 9. srpnja 2019.

RUSIJA NIJE PODUZELA ODGOVARAJUĆE MJERE ZA ZAŠTITU PODNOSITELJICE OD OBITELJSKOG NASILJA

ČINJENICE

Podnositeljica zahtjeva, ranije poznata kao Valerija Igorevna Volodina, 2018. godine promijenila je ime iz sigurnosnih razloga. Podnositeljica je 2014. započela vezu sa S. s kojim je živjela u Ulyanovsku. Kad se 2015. odselila od njega, S. je postao nasilan te je prijetio da će ju ubiti ako mu se ne vrati. Između siječnja 2016. i ožujka 2018. podnositeljica je sedam puta prijavila svog bivšeg partnera zbog ozbiljnog nasilja ili prijetnji nasiljem, upućivala hitne pozive policiji ili podnosila formalne kaznene prijave. Svaki put kada je otišla u policiju ili bolnicu, na podnositeljici su zabilježene ozljede uključujući modrice i ogrebotine. Jedan od napada, tijekom kojeg je S. podnositeljicu udario u lice i trbuh dok je bila trudna, rezultirao je pobačajem. Ostali incidenti uključivali su rezanje cijevi kočnica njezina automobila te krađu torbe s osobnim dokumentima i dva mobitela. Podnositeljica je nekoliko puta pokušala pobjeći i pronaći utočište u Moskvi. Iako S.-u nije dala novu adresu, on je pronašao njezin životopis objavljen na web stranicama za traženje posla i dogovorio lažni intervju nakon čega ju je protiv njezine volje odveo u Ulyanovsk. Drugom prilikom, u rujnu 2016., podnositeljica je pronašla GPS uređaj u podstavi svoje torbe. Potom ju je počeo uhoditi ispred njene kuće te ju je ponovno pokušao oteti povlačenjem iz taksija. Protiv S. nikada nije pokrenut kazneni postupak. Provedeno je nekoliko predistražnih radnji, a policija je obavila razgovor sa S. Međutim, odbili su pokrenuti kazneni postupak jer nije počinjeno kazneno djelo koje se progoni po službenoj dužnosti. S.-u je naloženo da nadoknadi uzrokovanu štetu i da podnositeljici vrati osobne stvari. Nakon što je podnositelj podijelio podnositeljicine fotografije na društvenim mrežama bez njezinog pristanka, policija je u ožujku 2018. započela kaznenu istragu zbog miješanja u privatni život podnositeljice. Taj postupak je omogućio podnositeljici zahtjeva da zatraži mjere državne zaštite, ali nije dobila službenu odluku o svom zahtjevu. Regionalna policija smatrala je da državna intervencija nije potrebna jer je nasilje nastalo zbog "negativnih osjećaja" između podnositeljice zahtjeva i S.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članke 3., 13. i 14. Konvencije, podnositeljica zahtjeva je tvrdila da ruske vlasti nisu uspjele spriječiti, istražiti i procesuirati višestruka djela nasilja i uspostaviti pravni okvir za borbu protiv diskriminacije žena na temelju spola.

OCJENA ESLJP-A

Članak 3.

Nasilje koje je podnositeljica zahtjeva pretrpjela od svog bivšeg partnera doseglo je potrebnu razinu ozbiljnosti prema članku 3. Konvencije. Osjećaji straha, tjeskobe i nemoći koje je doživjela bili su dovoljno ozbiljni da predstavljaju nečovječno postupanje u smislu ove odredbe. ESLJP je stoga morao ispitati je li tužena država ispunila pozitivnu obvezu osiguranja zaštite podnositeljice zahtjeva od zlostavljanja.

a) Obveza uspostavljanja učinkovitog pravnog okvira

Rusija nije imala posebno zakonodavstvo za rješavanje nasilja u obitelji. Nasilje u obitelji nije bilo zasebno kazneno djelo prema Kaznenom zakonu niti je ono tim zakonom definirano kao teži oblik nekog drugog kaznenog djela. Nakon niza izmjena zakona, napad na članove obitelji smatran je kaznenim djelom samo ako je počinjen drugi put u roku od dvanaest mjeseci ili ako je prouzrokovao najmanje "lakše tjelesne ozljede". ESLJP je više puta u svojoj sudskoj praksi naglasio da se nasilje u obitelji može očitovati u više oblika, poput psihološkog ili ekonomskog zlostavljanja ili kontroliranja, od kojih neki ne rezultiraju fizičkim ozljedama.

Nadalje, prema ruskom zakonu kazneni progon za kazneno djelo "manjeg ugrožavanja zdravlja" i "ponovljene tjelesne ozljede" pokreće se privatnom tužbom oštećenika. Međutim, ESLJP je naveo da u kontekstu obiteljskog nasilja, mogućnost pokretanja postupka privatnom tužbom nije bila dovoljna. Naime, pokretanje postupka privatnom tužbom prekomjerno je opteretilo žrtvu obiteljskog nasilja, prebacujući na nju teret prikupljanja dokaza radi utvrđivanja krivnje zlostavljača, što je bilo osobito teško u slučajevima kada se zlostavljanje dogodilo u privatnom okruženju bez prisutnih svjedoka, a ponekad nije ostavilo opipljivih tragova. Taj zadatak nije bio lak čak ni za službene osobe, a pogotovo za žrtvu od koje se očekivalo da sama prikupi dokaze protiv svog zlostavljača s kojim živi pod istim krovom i o kojem je financijski ovisna. Štoviše, čak i ako bi suđenje završilo osudom počinitelja, žrtvi se nije mogla pružiti potrebna zaštita, poput zabrane prilaska ili naloga za zaštitu, jer takve mjere nisu postojale u ruskom zakonodavstvu.

Rusija nije postupila prema Preporuci Vijeća Europe Rec(2002)5, sukladno kojoj se u predmetima obiteljskog nasilja od država članica zahtijeva pokretanje kaznenog postupka po službenoj dužnosti i pružanje učinkovite zaštite žrtvama od prijetnji i moguće osvete tijekom takvih postupaka. Odbor za uklanjanje diskriminacije žena (CEDAW) Ujedinjenih naroda kontinuirano je kritizirao propust vlasti da osiguraju kazneni progon nasilja u obitelji po službenoj dužnosti.

Iz toga proizlazi da ruski zakonodavni okvir nije ispunio zahtjeve koji su svojstveni pozitivnoj obvezi uspostavljanja i učinkovite primjene sustava koji kažnjava sve oblike nasilja u obitelji i koji žrtvama pruža dostatne mjere zaštite.

b) Obveza sprječavanja poznatog rizika zlostavljanja

Rizik stvarne i neposredne prijetnje mora se procijeniti u posebnom kontekstu obiteljskog nasilja, uzimajući u obzir prije svega uzastopno ponavljanje takvog nasilja.

Podnositeljica zahtjeva je više puta prijavljivala nasilje svog bivšeg partnera te je dostavila medicinske dokaze koji potvrđuju njene navode. Dakle, nadležna tijela su znala ili su morala znati za nasilje kojem je podnositeljica bila izložena kao i za stvarni i neposredni rizik

od ponavljanja tog nasilja. S obzirom na te okolnosti, vlasti su imale obvezu poduzeti sve razumne mjere za njenu zaštitu.

U velikoj većini zemalja članica Vijeća Europe, žrtve obiteljskog nasilja mogle su podnijeti zahtjev za neposredne mjere zaštite kojima je cilj bio spriječavanje ponavljanja nasilja u obitelji i zaštita žrtve od takvog nasilja, obično zahtijevajući od počinitelja da napusti zajedničko prebivalište i da se suzdrži od prilaženja i kontaktiranja žrtve. Rusija je ostala među nekoliko država članica čije nacionalno zakonodavstvo žrtvama nije omogućilo nijednu sličnu mjeru zaštite.

Ne može se reći da je tužena država istinski pokušala spriječiti ponavljanje nasilja nad

Odgovor ruskih vlasti na ponašanje podnositeljčinog bivšeg partnera bio je očigledno neodgovarajući. Nadležna tijela su ostala pasivna te omogućila podnositeljčinom bivšem partneru da nastavi s prijetnjama, uznemiravanjem i napadom bez ometanja i kažnjavanja.

podnositeljicom zahtjeva. Premda je ona više puta prijavila fizičke napade, otmicu i prijetnje, domaća tijela nisu poduzela odgovarajuće mjere po tom pitanju, nego su zaključila da se radi o privatnoj stvari između podnositeljice i njezinog bivšeg partnera te su odustala od pokretanja kaznenog postupka. Kazneni postupak prvi put je pokrenut više od dvije godine nakon prvog prijavljenog napada i to zbog

miješanja u podnositeljčin privatni život. U tom postupku, podnositeljica je podnijela zahtjev za državne zaštite mjere, ali nije dobila formalnu odluku o svom zahtjevu. Regionalna policija smatrala je da je njezin zahtjev neosnovan jer se radilo samo o „lošem odnosu“ između nje i bivšeg partnera koji nije zahtijevao državnu intervenciju.

Odgovor ruskih vlasti na ponašanje podnositeljčinog bivšeg partnera bio je očigledno neodgovarajući. Nadležna tijela su ostala pasivna te omogućila podnositeljčinom bivšem partneru da nastavi s prijetnjama, uznemiravanjem i napadom bez ometanja i kažnjavanja.

c) Obveza provođenja učinkovite istrage navoda o zlostavljanju

ESLJP je istaknuo da je u predmetima nasilja u obitelji potrebna posebna pažnja u postupanju. Podnositeljica zahtjeva policiji je više puta prijavila ozbiljno nasilje i prijetnje koje je pretrpjela od svog bivšeg partnera. Svoje tvrdnje potkrijepila je dokazima, uključujući medicinska izvješća i izjave svjedoka. Njeni navodi predstavljali su tvrdnju o zlostavljanju čime je aktivirana pozitivna obveza države da provede istragu sukladno zahtjevima članka 3. Konvencije.

Odgovarajući na podnositeljčine pritužbe, ruska policija je provela niz predistražnih radnji koje su uvijek završile odbijanjem pokretanja kaznenog postupka na osnovu toga što nije počinjeno djelo koje se progoni po službenoj dužnosti. Tijekom više od dvije godine ponavljanog uznemiravanja i zlostavljanja vlasti nikada nisu pokrenule kaznenu istragu protiv bivšeg partnera podnositeljice zahtjeva. Jedini kazneni postupak koji je pokrenut nije se odnosio na bilo kakva nasilna djela već na relativno manji prekršaj objavljivanja podnositeljčinih fotografija.

Kad su se suočile s vjerodostojnim navodima o zlostavljanju, vlasti su imale dužnost pokrenuti kazneni postupak. Samo predistražne radnje nisu ispunile zahtjev za učinkovitom istragom u smislu članka 3. Ta preliminarna faza kaznenog postupka je bila previše ograničenog opsega i nije mogla dovesti do suđenja i kažnjavanja počinitelja. Odbijanje otvaranja kaznene istrage na temelju vjerodostojnih navoda o teškom zlostavljanju ukazuje na propust države da ispuni svoje postupovne obveze iz članka 3.

Čak i kada je podnositeljica imala vidljive tjelesne ozljede, medicinsko vještačenje je odgođeno, a policija je istraživanje ograničila na razgovor sa zlostavljačem nakon čega mu je samo naložila da vrati oduzete stvari i popravi eventualnu štetu. Nadalje, vlasti nisu razmotrile pokretanje kaznene istrage ni kada je podnositeljica prijavila teža kaznena djela koja se progone po službenoj dužnosti, poput otmice i fizičkog napada zbog kojeg je podnositeljica morala prekinuti trudnoću.

Slijedom navedenog, država nije ispunila svoju pozitivnu obvezu istrage navoda o zlostavljanju, stoga je ESLJP jednoglasno utvrdio da je došlo do povrede članka 3. Konvencije.

Članak 14.

ESLJP je utvrdio da je nasilje u obitelji nesrazmjerno pogađalo žene u Rusiji. Taj nalaz temeljio je na dokazima koje je podnijela podnositeljica zahtjeva te na informacijama iz domaćih i međunarodnih izvora. Pokazalo se da prema policijskoj statistici žene čine većinu žrtava obiteljskog nasilja, da je nasilje nad ženama uglavnom nedovoljno prijavljeno i nedovoljno evidentirano te da nije bilo puno mogućnosti da se zlostavljači procesuiraju i osude zbog domaće kvalifikacije takvih kaznenih djela koja su se pokretala privatnom tužbom.

Budući da se pokazalo postojanje velikog strukturnog problema zbog neuravnoteženog položaja žena u Rusiji u pogledu obiteljskog nasilja, podnositeljica zahtjeva nije trebala dokazati da je i sama bila žrtva diskriminacije.

Tolerirajući klimu koja je pogodovala obiteljskom nasilju tijekom više godina, ruske vlasti nisu uspjele stvoriti uvjete za rodnu ravnopravnost koja bi omogućila ženama da žive bez straha od zlostavljanja ili napada na njihov fizički integritet i da imaju koristi od jednake zaštite zakona.

Ruske vlasti do danas nisu uspostavile mjere za suzbijanje diskriminatornog postupanja prema ženama i za njihovu zaštitu od nasilja u obitelji. Prema mišljenju ESLJP-a, propust usvajanja zakona o suzbijanju nasilja u obitelji i nepostojanje bilo kakvog oblika zaštitnih mjera poput zabrane prilaska, jasno pokazuju da ruske vlasti ne priznaju ozbiljnost i razmjer problema obiteljskog nasilja u Rusiji i njegovog diskriminatornog učinka na žene.

Konkretno, ESLJP se složio s nedavnom ocjenom UN Odbora za uklanjanje diskriminacije žena da zakonske izmjene i dopune iz 2017. godine kojima se kriminaliziraju napadi na članove obitelji "idu u pogrešnom smjeru" i "vode nekažnjavanju počinitelja" nasilja u obitelji.

Tolerirajući klimu koja je pogodovala obiteljskom nasilju tijekom više godina, ruske vlasti nisu uspjele stvoriti uvjete za rodnu ravnopravnost koja bi omogućila ženama da žive bez straha od zlostavljanja ili napada na njihov fizički integritet i da imaju koristi od jednake zaštite zakona. Stoga je ESLJP jednoglasno utvrdio da je došlo do povrede članka 14. u vezi s člankom 3. Konvencije.

PRAVEDNA NAKNADA

20.000 eura na ime neimovinske štete
5.875,69 eura na ime troškova i izdataka

KLJUČNE RIJEČI

- *zabrana mučenja*
- *obiteljsko nasilje*
- *učinkovit pravni okvir*
- *učinkovita istraga*
- *diskriminacija*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

Suci Serghides i Pinto de Albuquerque, kojem se pridružio sudac Dedov, izrazili su suprotstavljena mišljenja. Izdvojena mišljenja priložena su uz presudu.

PRAVO NA POŠTENO SUĐENJE

ČLANAK 6.

1. Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj. Presuda se mora izreći javno, ali se sredstva priopćavanja i javnost mogu isključiti iz cijele rasprave ili njezinog dijela zbog razloga koji su nužni u demokratskom društvu radi interesa morala, javnog reda ili državne sigurnosti, kad interesi maloljetnika ili privatnog života stranaka to traže, ili u opsegu koji je po mišljenju suda bezuvjetno potreban u posebnim okolnostima gdje bi javnost mogla biti štetna za interes pravde.

...

3. Svatko optužen za kazneno djelo ima najmanje sljedeća prava:

...

b) da ima odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu svoje obrane;

...

JÚLÍUS ÞÓR SIGURÞÓRSSO PROTIV ISLANDA

zahtjev br. 38797/17

presuda vijeća od 16. srpnja 2019.

NOVA I CJELOVITA PROCJENA DOKAZA OD STRANE ŽALBENOG SUDA KOJA JE REZULTIRALA OSUDOM PODNOSITELJA ZAHTJEVA, BEZ PONOVOG SASLUŠANJA PODNOSITELJA ZAHTJEVA I SVJEDOKA DOVELA JE DO POVREDE PRAVA NA PRAVIČNO SUĐENJE

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva, Júlíus Þór Sigurþórsson, bio je zaposlenik u odjelu prodaje hardverske tvrtke Húsasmiðjan. Protiv njega i još dvanaest zaposlenika Húsasmiðjana i dvije druge tvrtke za proizvodnju hardvera podignuta je optužnica zbog dogovaranja cijena. Tijekom istrage domaći sudovi su odobrili snimanje telefonskih poziva između triju tvrtki. Glavni dokaz protiv podnositelja bila je snimka telefonskog razgovora između njega i B., zaposlenika jedne od tri tvrtke, tijekom kojeg su dogovarali cijene. Prvostupanjski sud je ispitaio podnositelja zahtjeva i B. u prisutnosti ostalih suoptuženika. Prihvatio je iskaz podnositelja da nije sklopio nikakav sporazum s B., s obzirom da je to potvrdio jedan od suoptuženika i jedan svjedok. Međutim, Vrhovni sud je ukinuo oslobađajuću presudu i podnositelju izrekao uvjetnu zatvorsku kaznu u trajanju od devet mjeseci. Naime, Vrhovni sud je smatrao da je način na koji je prvostupanjski sud ispitaio optuženike i svjedoke

značajno umanjio njihovu dokaznu vrijednost, posebno jer je optuženike ispitivao u prisutnosti ostalih optuženika i jer nije napravio razliku između njihovog statusa kao optuženika i kao svjedoka. U žalbenom postupku pred Vrhovnim sudom optuženici i svjedoci nisu ponovo saslušani.

PRIGOVORI

Podnositelj zahtjeva je prigovorio da mu je povrijeđeno pravo na pošteno suđenje jer ga je Vrhovni sud osudio bez ponovnog saslušanja svjedoka i optuženika.

OCJENA ESLJP-A

ESLJP je istaknuo da članak 6. Konvencije ne propisuje specifična pravila o dopuštenosti dokaza niti način na koji bi se dokazi trebali izvoditi, budući da je to prvenstveno pitanje za domaćeg zakonodavca i sudove (vidi [Garcia Ruiz protiv Španjolske](#) [VV], stavak 28.). Primjena ovog članka u žalbenim postupcima ovisi o posebnim značajkama tog postupka. Tako npr. postupci u kojima žalbeni sud ispituje samo pravna pitanja mogu biti u skladu s člankom 6. bez obzira što stranka koja je podnijela žalbu nije izravno saslušana pred tim sudom. Međutim, kada žalbeni sud treba ispitati pravna i činjenična pitanja i izvršiti cjelokupnu procjenu podnositeljeve krivnje, ta pitanja ne može pravilno utvrditi bez izravnog ispitivanja dokaza. Tamo gdje žalbeni sud nije dao samo drugačije pravno tumačenje činjenica utvrđenih u prvostupanjskom postupku, nego je izvršio novu procjenu činjenica bez ponovnog saslušanja stranaka i svjedoka, ESLJP je smatrao da je došlo povrede članka 6. stavka 1. Konvencije (vidi [Iqbal Coll protiv Španjolske](#), stavak 36.).

Islandski Vrhovni sud bio je nadležan ispitati pravna i činjenična pitanja, uključujući i dokaznu vrijednost izvedenih dokaza, ali nije mogao ponovno procijeniti usmene dokaze

Kada žalbeni sud treba ispitati pravna i činjenična pitanja i izvršiti cjelokupnu procjenu podnositeljeve krivnje, ta pitanja ne može pravilno utvrditi bez izravnog ispitivanja dokaza.

izvedene pred prvostupanjskim sudom bez njihovog ponovnog izvođenja. Dakle, postavilo se pitanje je li u konkretnom slučaju Vrhovni sud mogao donijeti ispravnu ocjenu dokaza bez njihovog izravnog izvođenja, odnosno bez ponovnog ispitivanja optuženika i svjedoka.

Među strankama je nesporno da Vrhovni sud nije imao zakonsku obvezu saslušati podnositelja prije ukidanja presude kojom se oslobađa optužbe. Štoviše, podnositelj u svom zahtjevu nije niti tvrdio da je Vrhovni sud postupio protivno Zakonu o kaznenom postupku. Sporno je bilo je li Vrhovni sud, kada je kritizirao procjenu dokaza prvostupanjskog suda, zapravo sam ponovno ocijenio te dokaze. S tim u vezi, ESLJP je istaknuo da je islandski zakon izričito zabranio ponovnu procjenu usmenih dokaza u žalbenom postupku pred Vrhovnim sudom, ako ih taj sud nije izravno provodio.

Iz spisa predmeta ne proizlazi da je Vrhovni sud u cijelosti isključio usmene iskaze, međutim očito je zauzeo stav o pouzdanosti tih dokaza. Premda je taj sud prema domaćem

zakonodavstvu imao pravo ponovno procijeniti materijalne dokaze, njegovo potpuno oslanjanje na te dokaze uz istovremeno potpuno ili pretežito odbacivanje obrazloženja danog u usmenim iskazima, nesporno je značilo da je do određene mjere izvršio vlastitu procjenu dokaza u svrhu utvrđivanja je li bilo temelja za podnositeljevu osudu. Stoga se ne može smatrati da je njegova odluka utemeljena na čisto pravnim razmatranjima, nego je uključivala novu i cjelovitu procjenu dokaza koja je rezultirala osudom podnositelja zahtjeva.

Iz toga proizlazi da Vrhovni sud nije mogao pravilno ispitati sporna pitanja bez ponovnog saslušanja podnositelja, drugih optuženika i jednog svjedoka, na čijim iskazima je prvostupanjski sud temeljio svoju odluku. Osim toga, Vrhovni sud je mogao vratiti predmet na ponovni postupak pred prvostupanjskim sudom, ali to nije učinio.

Osim toga, s obzirom da ga Vrhovni sud nije saslušao, proizlazi da je kazna zatvora podnositelju izrečena bez izravne procjene njegovog karaktera.

Slijedom navedenog, ESLJP je jednoglasno utvrdio da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije.

PRAVEDNA NAKNADA

Utvrđenje povrede bilo je dovoljno za naknadu neimovinske štete.

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na pošteno suđenje*
- *saslušanje optuženika i svjedoka*
- *kazneni postupak*
- *žalbeni postupak*
- *ocjenjivanje dokaza pred žalbenim sudom*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

ROOK PROTIV NJEMAČKE

zahtjev br. 1586/15

presuda vijeća od 25. srpnja 2019.

OBRANI JE OMOGUĆEN PRISTUP SPISU PREDMETA I DOVOLJNO VREMENA ZA UPOZNAVANJE S PODACIMA PRIKUPLJENIM PRIMJENOM POSEBNIH DOKAZNIH RADNJI

ČINJENICE

Protiv podnositelja zahtjeva se u Saveznoj Republici Njemačkoj vodio kazneni postupak zbog kaznenog djela primanja mita u gospodarskom poslovanju. Tijekom istrage protiv podnositelja zahtjeva su određene mjere nadzora i tehničkog snimanja telefonskih i drugih komunikacija na daljinu, prilikom kojih je pohranjeno oko 44.970 snimki telefonskih razgovora i oko 34.000 drugih podataka. Prilikom pretrage doma i drugih prostora podnositelja zahtjeva, oduzeto je oko 14 milijuna elektroničnih datoteka.

Navedene podatke policija je analizirala te je manji dio ocijenila relevantnim za predmet. Ti su podaci tiskani i uključeni u spis predmeta. U studenom 2011. odvjetniku podnositelja zahtjeva dopušten je uvid u istražni spis predmeta koji je sadržavao i dokumentaciju tehničkog zapisa, međutim on je zatražio da mu se omogući i preslušavanje audio snimki, što mu je nadležno državno odvjetništvo također dopustilo i uputilo ga da ih presluša u prostorijama policijske stanice. Nakon što je protiv podnositelja zahtjeva državno odvjetništvo podignulo optužnicu, njegov odvjetnik je zatražio reprodukciju audio snimki na DVD-u ili CD-u, ali taj je njegov zahtjev odbijen. Regionalni sud je, odlučujući o žalbi protiv te odluke naredio da se sve snimke reproduciraju na računalu u zatvoru u kojem se nalazio podnositelj zahtjeva kako bi obrana mogla preslušati snimke. Ubrzo nakon toga, računalo s kopiranim audio podacima bilo je dostupno u zatvoru podnositelju zahtjeva i njegovom odvjetniku. Na traženje odvjetnika podnositelja zahtjeva, u rujnu 2012. dostavljen mu je „tvrdi disk“ na kojem je bilo reproducirano svih 14 milijuna elektroničkih datoteka. U prosincu 2012. podnositelj zahtjeva proglašen je krivim za počinjenje kaznenog djela primanja mita u gospodarskom poslovanju i osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od pet godina i tri mjeseca. Protiv navedene odluke uložio je žalbu u kojoj je isticao povredu prava na obranu jer ni on niti njegov odvjetnik nisu imali dovoljno vremena za pregledavanje snimki telefonskih razgovora i oduzetih računalnih podataka. Savezni sud Pravde ukinuo je presudu u odnosu na tri optužbe koje su mu se stavljene na teret, a u drugom dijelu je odbio njegovu žalbu kao neosnovanu. Savezni ustavni sud odbacio je njegovu ustavnu tužbu.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 6. stavak 1 i 3 (b) Konvencije, podnositelj zahtjeva je tvrdio da tijekom kaznenog postupka njemu i njegovom branitelju nije omogućen dovoljan i

odgovarajući uvid u audio snimke, tekstualne poruke i elektroničke podatke koje su nadležna tijela oduzela tijekom istrage.

OCJENA ESLJP-A

ESLJP je prigovor povrede članka 6. stavka 1 i članka 6. stavka 3 (b) ispitao zajedno ocjenjujući je li postupak u cjelini bio pošten.

ESLJP je ponovio da članak 6. stavak 3 (b) jamči svakom okrivljeniku pravo na odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu svoje obrane. Aktivnosti obrane koje se poduzimaju u ime okrivljenika mogu obuhvaćati sve ono što je "potrebno" za pripremu glavne rasprave. To uključuje pravo okrivljenika da se upozna sa rezultatima provedene istrage i pravo uvida u spis predmeta (vidjeti [Matanović protiv Hrvatske](#), §159) i sve materijalne dokaze koje tijela kaznenog progona posjeduju, neovisno idu li na štetu ili u korist okrivljenika. Pri tome se pojam „materijalni dokaz“ ne može tumačiti usko tako da je ograničen na dokaze koje tužiteljstvo smatra relevantnim, već podrazumijeva sav materijal u posjedu vlasti koji potencijalno može biti relevantan za obranu. Onemogućavanje uvida obrani u „materijalne dokaze“ koji sadrže one podatke koji bi mogli omogućiti okrivljeniku oslobođenje ili smanjenje kazne predstavlja odbijanje ograničenje prava obrane, a time i povredu prava zajamčenog člankom 6. Konvencije (vidjeti [Matanović protiv Hrvatske](#), §157). No, Konvencija ne zabranjuje državama članicama da od okrivljenika zahtijevaju iznošenje razloga zbog kojih traži uvid u takve materijale. Također, pravo pristupa pribavljenim podacima nije apsolutno te u svakom kaznenom postupku mogu postojati i suprotstavljeni interesi (primjerice važni javni interesi ili prava drugih osoba), u kojem slučaju vlasti moraju voditi računa o postizanju ravnoteže između interesa okrivljenika i tih suprotstavljenih interesa. Ipak, dopuštena su jedino ograničenja prava okrivljenika koja su strogo nužna i dopuštena prema članku 6. stavku 1. Konvencije. Sve poteškoće s kojima se obrana suoči zbog ograničenja svojih prava moraju imati dovoljnu protutežu u postupcima koje provode sudske vlasti, kako bi se osiguralo da okrivljenik ima pošteno suđenje.

1. Pravo uvida u spis predmeta

U ovom je predmetu ESLJP utvrdio da su podnositelj zahtjeva i njegov odvjetnik imali odgovarajuću mogućnost uvida u spis predmeta i odgovarajuće vrijeme za pripremu obrane pred sudom. Pri tome je ESLJP posebno uzeo u obzir sljedeće okolnosti:

a) Nadležna domaća tijela su tijekom cijelog kaznenog postupka dopuštala odvjetniku podnositelja zahtjeva uvid u spis predmeta istrage te mu omogućile sveobuhvatan pregled optužbi koje su mu se stavljale na teret i prikupljenih dokaza.

b) Vlasti su odvjetniku redovito dostavljale ažurirane podatke iz spisa predmeta.

c) Podnositelj zahtjeva imao je dovoljno mogućnosti razgovarati sa svojim odvjetnikom o spisu istrage budući da mu je prvi uvid u spis dopušten još u studenom 2011., a suđenje je započelo tek u lipnju 2012. i trajalo je do prosinca 2012. Tijekom tog vremena pravo uvida u spis bilo mu je neograničeno.

d) Samo manji dio prikupljenih telekomunikacijskih i elektroničkih podataka bio je uključen u spis predmeta. Naime, većina prikupljenih podataka smatrana je irelevantnom za kazneni postupak te se ni optužnica niti osuda podnositelja zahtjeva nisu temeljile na telekomunikacijskim i elektroničkim podacima koji nisu bili uključeni u sam spis predmeta.

e) Podnositelj zahtjeva nije tvrdio da podaci ili dokumenti koji su činili dio spisa predmeta ili na kojima se temeljila optužnica ili osuda nisu bili dostavljeni njegovom odvjetniku dovoljno rano kako bi imao vremena upoznati se s njihovim sadržajem prije i tijekom suđenja.

2. Pravo na pristup podacima prikupljenima primjenom mjere nadzora i tehničkog snimanja telefonskih razgovora.

Podnositelj zahtjeva prigovarao je da njegovom odvjetniku nisu predane snimke telefonskih razgovora, kao i da ih je mogao pregledati samo u prisutnosti policijskog službenika. Također je tvrdio da njegov odvjetnik nije imao dovoljno vremena preslušati i pročitati sve podatke prikupljene primjenom ove mjere nadzora.

Ispitujući ove prigovore, ESLJP je utvrdio da su domaći sudovi, samo nekoliko dana nakon što je to zatražio, dopustili podnositelju zahtjeva uvid u sve podatke prikupljene primjenom mjere nadzora i tehničkog snimanja telefonskih razgovora. Također, iako vlasti nisu

Činjenica da je sudski postupak već bio u tijeku kada je podnositelj zahtjeva zaprimio elektroničke podatke pribavljene tijekom pretrage njegova računala ne upućuje sama za sebe na to da podnositelj zahtjeva nije imao dovoljno vremena za pripremu obrane.

odvjetniku podnositelja zahtjeva dostavile snimke tih razgovora, bilo mu je dozvoljeno pregledati ih na policiji, a kasnije u zatvoru. U odnosu na prigovor vremenskog ograničenja za pregledavanje svih podataka prikupljenih telekomunikacijskim nadzorom, ESLJP je istaknuo, pozivajući se na svoju raniju presudu [Gregičević protiv Hrvatske](#), da s

obzirom na složenost predmetnog kaznenog postupka nije bilo potrebno omogućiti odvjetniku podnositelja zahtjeva čitanje i slušanje svake pojedine snimke i podatka, već je bilo dovoljno da je odvjetniku dana učinkovita prilika da analizira snimke i tekstualne poruke kako bi identificirao, a zatim preslušao ili pročitao one za koje je smatrao da su relevantne. Pravo podnositelja zahtjeva na pristup podacima koji nisu uključeni u spis predmeta, ne treba miješati s njegovim pravom uvida u podatke i materijale koje vlasti već smatraju relevantnim za kazneni postupak.

Nadalje, ESLJP je uzeo u obzir i činjenicu da je odvjetnik podnositelja zahtjeva samo 22 puta u razdoblju od više od jedne godine pregledao prikupljene podatke, a i da je sam podnositelj zahtjeva najbolje znao koje konkretne podatke o telekomunikacijskom nadzoru treba tražiti.

Slijedom navedenog ESLJP je zaključio da je podnositelj zahtjeva imao dovoljno vremena za upoznavanje s podacima prikupljenim tijekom telekomunikacijskog nadzora.

3. Pristup oduzetim elektroničkim podacima

ESLJP je u ovom predmetu utvrdio da je odvjetnik podnositelja zahtjeva mogao, ali nikad nije, pristupiti svim elektroničkim podacima u prostorijama policijske stanice, te da je kasnije zaprimio i reprodukciju svih elektroničkih podataka. Stoga je ESLJP smatrao da je vremensko razdoblje od tri i pol mjeseca (od primitka reprodukcije podataka do donošenja prvostupanjske presude) bilo dovoljno za analizu podataka radi utvrđivanja koji su relevantni za obranu podnositelja zahtjeva. Činjenica da je sudski postupak već bio u tijeku kada je zaprimio te podatke ne upućuje sama za sebe na to da podnositelj zahtjeva odnosno njegov odvjetnik nisu imali dovoljno vremena za pripremu obrane.

ESLJP je stoga zaključio da je postupak protiv podnositelja zahtjeva, gledajući u cjelini, bio pošten te da nije došlo do povrede članka 6. stavka 1 i stavka 3 (b) Konvencije.

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na pošteno suđenje*
- *pravo na odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu obrane*
- *uvid u spis predmeta*
- *posebne dokazne radnje*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

SINE TSAGGARAKIS A.E.E. PROTIV GRČKE

zahtjev br. 17257/13

presuda vijeća od 23. svibnja 2019.

NEUSKLAĐENOST SUDSKE PRAKSE RAZLIČITIH ODJELA VRHOVNOG UPRAVNOG SUDA DOVELA JE DO PRAVNE NESIGURNOSTI

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva je trgovačko društvo koje se bavi javnim prikazivanjem filmova. Ovo društvo podnijelo je zahtjev za sudsko preispitivanje građevinske i uporabne dozvole dodijeljene konkurentskom društvu za izgradnju i rad multipleks kina u susjednom okrugu. Podnositelj je tvrdio da su te dozvole bile nezakonite jer je urbanističkim planom ovo područje bilo predviđeno za stambene prostore. Odlučujući o podnositeljevom tužbenom zahtjevu, Četvrti odjel Vrhovnog upravnog suda donio je presudu kojom je utvrdio da poštivanje načela „legitimnog očekivanja“ sprječava vlasti da preispitaju zakonitost građevinske dozvole prilikom izdavanja uporabne dozvole. Međutim, s obzirom da je Peti odjel istog suda imao različitu sudsku praksu po tom pitanju (jer je smatrao da je sudsko preispitivanje moguće kako u fazi davanja građevinske dozvole tako i prilikom izdavanja uporabne dozvole), Četvrti odjel je odlučilo predmet uputiti plenarnoj sjednici Vrhovnog upravnog suda. Iako je plenarna sjednica donijela isti zaključak kao Peti odjel, Četvrti odjel je donio presudu u kojoj je ponovio svoje prvobitno stajalište te je odbio tužbu podnositelja zahtjeva. U međuvremenu je podnositelj zahtjeva od Ureda za urbanizam zatražio zatvaranje konkurentskog kina. S obzirom da gradsko vijeće nije zapečatilo zgradu, podnositelj se žalio Vrhovnom upravnom sudu. Peti odjel tog suda utvrdio je da su vlasti dužne zatvoriti multipleks kino, no gradsko vijeće je odbilo postupiti sukladno toj presudi jer je u međuvremenu konkurentsko trgovačko društvo podnijelo zahtjev za legalizaciju.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 6. Konvencije, podnositelj zahtjeva je tvrdio mu je povrijeđeno pravo na pošteno suđenje.

OCJENA ESLJP-A

Iako se na prvu čini da se podnositeljev zahtjev tiče pitanja provedbe zakona, ESLJP je utvrdio da se on ne može smatrati *actio popularis*, jer je podnositelj iznio i argumente u vezi s gubitkom klijenata koji je pretrpio kao rezultat otvaranja konkurentskog kina. ESLJP je u više navrata potvrdio da se klijenti nekog trgovačkog društva smatraju „vlasništvom“ u konvencijskom smislu (vidi [Könyv-Tár Kft i drugi protiv Mađarske](#), stavci 31.-32.).

Dakle, s obzirom na predmet zahtjeva, prirodu pobijanih odluka i status podnositelja zahtjeva, "spor" koji je podnositelj pokrenuo imao je dovoljnu vezu s "pravom" na koje se pozivao. Ishod postupka pred Vrhovnim upravnim sudom bio je izravno presudan za

predmetno pravo jer bi odluka u korist podnositelja dovela do zatvaranja konkurentskog multipleksa što je zapravo bila krajnja svrha tih postupaka.

ESLJP je nadalje istaknuo da postoje dugogodišnje razlike u sudskoj praksi Četvrtog i Petog odjela Vrhovnog upravnog suda s obzirom na mogućnost preispitivanja zakonitosti građevinskih dozvola prilikom izdavanja uporabnih dozvola.

Kao sud odgovoran za ujednačavanje upravnosudske prakse, grčki Vrhovni upravni sud morao je odlučiti treba li načelo legitimnog očekivanja, na koje se pozivao Četvrti odjel, prevagnuti nad načelom zaštite okoliša na koje se pozivao Peti odjel. Plenarna sjednica tog suda na kraju je prednost dala ustavnom načelu zaštite okoliša te zaključila da pitanje dopuštenosti otvaranja multipleksa treba preispitati i u fazi davanja građevinske dozvole i u fazi izdavanja uporabne dozvole. Također je zaključila da pitanje načela legitimnog očekivanja, na kojem je Četvrti odjel temeljio svoju odluku, nije primijenjivo u ovom slučaju budući da se to načelo ne može primijeniti u situaciji stvorenoj protivno ustavnim odredbama. Drugim riječima, plenarna sjednica presudila je na temelju hijerarhije normi i prioritet je dala zaključcima kakvi su postojali u sudskoj praksi Petog odjela. Taj odjel je od samog početka isključio primjenu načela legitimnog očekivanja na koje se oslanjao Četvrti odjel u takvim situacijama.

Unatoč tome, Četvrti odjel je u ponovljenom postupku odlučio u skladu sa svojom ranijom sudskom praksom, pozivajući se na izvanredne okolnosti koje opravdavaju prihvaćanje načela legitimnog očekivanja.

Odlučujući o kasnijem podnositeljevom zahtjevu da se multipleks zapečati, Peti odjel je ustrajao u svom zahtjevu zaštite okoliša te je usvojio njegov zahtjev. Iako je predmet podnositeljevog tužbenog zahtjeva pred Četvrtim i Petim odjelom formalno bio različit, slijedio je istu svrhu, odnosno okončanje aktivnosti trgovačkog društva koje posluje u velikoj

zgradi izgrađenoj na zemljišnoj parceli namijenjenoj samo za stambene zgrade.

Kao rezultat toga, nastala je situacija u kojoj je presuda Četvrtog odjela konkurentskom multipleksu omogućila nastavak poslovanja, dok je presuda Petog odjela naredila njegov prestanak i zatvaranje multipleksa.

Nesklad u sudskoj praksi Četvrtog i Petog odjela Vrhovnog upravnog suda trajao je godinama i nastavio se usprkos intervenciji plenarne sjednice tog suda. To je stvorilo situaciju pravne nesigurnosti te uzrokovalo povredu članka 6., stavka 1. Konvencije.

Situaciju je dodatno pogoršala činjenica da je gradsko vijeće odbilo izvršiti presudu Petog odjela, a tu odluku je odobrilo tročlano povjerenstvo Vrhovnog upravnog suda kao tijelo odgovorno za nadzor pravilnog izvršavanja presuda tog suda. Povjerenstvo se u obrazloženju svoje odluke pozvalo na postojanje zahtjeva za legalizaciju koji je podnio konkurentski multipleks.

Prema mišljenju ESLJP-a, bilo je očito da je nesklad u sudskoj praksi Četvrtog i Petog odjela Vrhovnog upravnog suda trajao godinama i da se nastavio usprkos intervenciji plenarne sjednice tog suda. To je stvorilo situaciju pravne nesigurnosti i uzrokovalo povredu članka 6., stavka 1. Konvencije.

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na pošteno suđenje*
- *pravna sigurnost*
- *nelojalna konkurencija*
- *zaštita okoliša*
- *načelo legitimnog očekivanja*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

Suci Wojtyczek i Eicke izrazili su suprotstavljeno mišljenje. Izdvojena mišljenja priložena su uz presudu.

NEMA KAZNE BEZ ZAKONA

ČLANAK 7.

1. Nitko ne može biti proglašen krivim za kazneno djelo počinjeno činom ili propustom koji, u času počinjenja, po unutarnjem ili po međunarodnom pravu nisu bili predviđeni kao kazneno djelo. Isto se tako ne može odrediti teža kazna od one koja je bila primjenjiva u času kad je kazneno djelo počinjeno.

2. Ovaj članak ne priječi suđenje ili kažnjavanje bilo koje osobe za neki čin ili propust koji je u času počinjenja predstavljao kazneno djelo u skladu s općim načelima prava priznatim od civiliziranih naroda.

ROLA PROTIV SLOVENIJE

zahtjev br. 12096/14

presuda vijeća od 4. lipnja 2019.

RAZRJEŠENJE DUŽNOSTI STEČAJNOG UPRAVITELJA NIJE PREDSTAVLJALO KAZNU U KONVENCIJSKOM SMISLU, ALI JE UZROKOVALO POVREDU PRAVA VLASNIŠTVA

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva, Štefan Rola, slovenski je državljanin koji je 2004. imenovan stečajnim upraviteljem. Nakon što je 2011. pravomoćno osuđen za kaznena djela nasilničkog ponašanja koja je počinio 2003. i 2004. godine, ministarstvo pravosuđa ga je razriješio dužnosti stečajnog upravitelja i obrisalo s liste stečajnih upravitelja. Naime, sukladno novom Zakonu o financijskom poslovanju koji je stupio na snagu 2008. godine, stečajni upravitelj osuđen za kazneno djelo koje se progoni po službenoj dužnosti, morao je biti razriješen dužnosti. Podnositelj zahtjeva je pokrenuo upravni spor protiv te odluke tvrdeći da važeće zakonodavstvo u trenutku kada je imenovan stečajnim upraviteljem nije predviđalo razrješenje dužnosti u slučaju osude za kazneno djelo. Istaknuo je da u vrijeme kada je počinio kaznena djela nije mogao predvidjeti takvu sankciju i da se novo zakonodavstvo nije smjelo primjenjivati retroaktivno. Slovenski upravni sud je odbio njegovu tužbu uz obrazloženje da je odluka o razrješenju bila u potpunosti zakonita. Vezano za podnositeljev prigovor o retroaktivnoj primjeni zakonodavstva iz 2008., upravni sud je istaknuo da vrijeme počinjenja kaznenog djela nije bilo važno s obzirom da je odluka o razrješenju bila povezana s pravomoćnom presudom iz 2011. Vrhovni sud je odbio podnositeljevu reviziju. Kasnije je podnio novi zahtjev za imenovanjem stečajnim

upraviteljem, ali je Ministarstvo pravosuđa odbilo taj zahtjev jer prema novom zakonu osobe koje su razriješene dužnosti stečajnog upravitelja nisu mogle biti ponovno imenovane. Podnositelj je podnio još jednu upravnu tužbu koja je u konačnici odbijena odlukom Vrhovnog suda. Bezuspješno je pobijao gore navedene odluke pred Ustavnim sudom.

PRIGOVORI

Podnositelj zahtjeva je tvrdio da je njegovo razrješenje dužnosti stečajnog upravitelja dovelo do povrede prava zajamčenih člankom 7., člankom 1. Protokola br. 1 te člankom 4. Protokola br. 7. uz Konvenciju. Podnositelj je isticao da takva sankcija nije bila predviđena zakonom u vrijeme počinjenja kaznenog djela i da mu je stoga retroaktivno izrečena. Nadalje, naglasio je da je osuđen samo na uvjetnu kaznu, što prema važećim zakonskim odredbama nije smjelo imati pravne posljedice. Također je tvrdio da je razrješenje dužnosti stečajnog upravitelja predstavljalo nerazmjernu mjeru jer je bilo trajno i dovelo je do gubitka glavnog izvor prihoda.

OCJENA ESLJP-A

Članak 7.

Polazna točka u svakoj ocjeni postojanja „kazne“ u autonomnom smislu članka 7. Konvencije jest je li određena mjera izrečena nakon odluke kojom je osoba proglašena krivom za kazneno djelo. Međutim, moraju se uzeti u obzir i drugi čimbenici poput: i) odnosa izrečene mjere i odluke na temelju koje je podnositelj proglašen krivim, ii) postupka u kojem je sporna mjera usvojena i izvršena, iii) karakterizacija mjere u domaćem pravu, iv) priroda i svrha mjere te v) težine mjere (vidi [G.I.E.M. S.R.L. i drugi protiv Italije](#), [VV], stavak 211.). Te čimbenike ESLJP je ispitao i u ovom predmetu razmatrajući treba li se mjera razrješenja dužnosti stečajnog upravitelja smatrati kaznom u autonomnom smislu članka 7.

- i) Sporna mjera izrečena je na temelju pravomoćne kaznene osude podnositelja zahtjeva, u skladu s relevantnim zakonskim odredbama prema kojima je stečajni upravitelj osuđen za kazneno djelo počinjeno s namjerom koje se progoni po službenoj dužnosti, morao biti razriješen dužnosti.
- ii) Mjeru je izreklo Ministarstvo pravosuđa, a potom ju je ispitao Upravni sud u postupku koji je u suštini spadao u okvir upravnog prava i koji je u potpunosti odvojen od uobičajenog postupka odlučivanja o kaznenopravnim sankcijama.
- iii) Nadalje, razrješenje stečajnog upravitelja nije propisano kaznenopravnim odredbama, nego Zakonom o financijskom poslovanju čiji je cilj reguliranje prava i obveza stečajnog upravitelja u stečajnom postupku. Dakle, adresati ovih odredbi bili su članovi jedne profesionalne skupine posebnog statusa, a ne opća populacija. Također, prema mišljenju Ustavnog suda, iako mjera kojom se osoba razrješuje dužnosti obavljanja određene profesije predstavlja „pravnu posljedicu“ osude, ona se ne može smatrati sankcijom kaznene prirode.

- iv) Svrha predmetne odredbe Zakona o financijskom poslovanju nije bila kažnjavanje zbog određenog djela za koje je osoba osuđena, već jačanje povjerenja javnosti u rad stečajnih upravitelja. Dakle, razrješenje dužnosti nije imalo represivnu i odvraćajuću svrhu svojstvenu kaznenopravnim sankcijama. U podnositeljevom slučaju razrješenje je doneseno na temelju pravomoćne kaznene presude, a ne po slobodnoj ocjeni Ministarstva pravosuđa i poslije upravnog suda, niti je u tim postupcima provedena procjena podnositeljeve krivnje.
- v) Imajući u vidu da razrješenje podnositelja nije spriječilo da se bavi bilo kojom drugom profesijom iz područja njegove struke, sama činjenica da je razrješenje bilo

Polazna točka u svakoj ocjeni postojanja „kazne“ u autonomnom smislu članka 7. Konvencije jest je li određena mjera izrečena nakon odluke kojom je osoba proglašena krivom za kazneno djelo. Međutim, moraju se uzeti u obzir i drugi čimbenici.

trajne prirode nije dovoljno da ga se smatra kaznom u smislu članka 7. Konvencije

Slijedom navedenog, ESLJP je, ispitujući zajedno dopuštenost zahtjeva *ratione materiae* i osnovanost zahtjeva, zaključio da članak 7. nije primjenjiv te da nije došlo do povrede navedenog članka.

Članak 1. Protokola br.1

ESLJP je najprije utvrdio da je zanimanje podnositelja zahtjeva, kojim se bavio više od sedam godina prije odluke o njegovom razrješenju i koje mu je bilo glavni izvor prihoda, predstavljalo "vlasništvo" u smislu članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju. Stoga je njegovo razrješenje dužnosti stečajnog upravitelja predstavljalo miješanje u pravo na mirno uživanje vlasništva.

Domaće vlasti oslanjale su se na odredbe Zakona o financijskom poslovanju kao osnovu za podnositeljevo razrješenje, pri čemu nisu uzele u obzir primjenjivost odgovarajućih odredbi Kaznenog zakona. Naime, Kazneni zakon predvidio je mjere koje su se morale smatrati "pravnim posljedicama osude", uključujući prestanak ovlaštenja za obavljanje određene javne funkcije te zabranu obavljanja određenih profesija. Te mjere bile su ograničene na slučajeve u kojima je izrečena zatvorska kazna te je izričito propisano da se one ne mogu odrediti ako je osobi izrečena uvjetna osuda. Također je propisano da se pravne posljedice osude mogu predvidjeti samo zakonom koji se ne smije primjenjivati retroaktivno.

S obzirom na to da je podnositelj zahtjeva kaznena djela počinio u trenutku kada Zakon o financijskom poslovanju, na kojem se temeljio njegovo razrješenje, još nije bio na snazi i s obzirom da je dobio uvjetnu kaznu, nije mogao razumno predvidjeti da će njegova osuda automatski dovesti do razrješenja.

Stoga je ESLJP jednoglasno zaključio da sporna mjera nije bila zakonita u smislu članka 1. Protokola br. 1 te je došlo do povrede navedenog članka.

Članak 4. Protokola br.7

ESLJP je odbacio kao nedopušten podnositeljev prigovor da je njegovo razrješenje i osuda za nasilno ponašanje predstavljalo povredu načela *ne bis in idem*. Pozivajući se na razloge iznesene u ocjeni osnovanosti članka 7., ESLJP je utvrdio da podnositeljevo razrješenje nije predstavljalo kaznenu sankciju i da stoga članak 4. Protokola br. 7 nije primjenjiv u njegovom slučaju.

PRAVEDNA NAKNADA

5.000,00 eura na ime neimovinske štete

3.387 eura na ime troškova i izdataka

KLJUČNE RIJEČI

- *nema kazne bez zakona*
- *zaštita vlasništva*
- *ne bis in idem*
- *razrješenje dužnosti obavljanja profesionalnog zanimanja*
- *upravni postupak*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

Sudac Wojtyczek izrazio je izdvojeno mišljenje koje je priloženo uz presudu.

SLOBODA IZRAŽAVANJA

ČLANAK 10.

1. Svatko ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo obuhvaća slobodu mišljenja i slobodu primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj članak ne sprječava države da podvrgnu režimu dozvola ustanove koje obavljaju djelatnosti radija ili televizije te kinematografsku djelatnost.

2. Kako ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, ono može biti podvrgnuto formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, koji su u demokratskom društvu nužni radi interesa državne sigurnosti, teritorijalne cjelovitosti ili javnog reda i mira, radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala, radi zaštite ugleda ili prava drugih, radi sprječavanja odavanja povjerljivih informacija ili radi očuvanja autoriteta i nepristranosti sudbene vlasti.

GÜRBÜZ I BAYAR PROTIV TURSKE

zahtjev br. 8860/13

presuda vijeća od 23. srpnja 2019.

KAZNENI POSTUPAK PROTIV VLASNIKA I UREDNIKA DNEVNIH NOVINA ZBOG OBJAVLJIVANJA IZJAVA KOJE POTIČU NA NASILJE I TERORIZAM NIJE UZROKOVAO POVREDU PRAVA NA SLOBODU IZRAŽAVANJA

ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva, vlasnik i glavni urednik dnevnih novina Ülkede Özgür Gündem, u rujnu 2004. objavili su intervju s Abdullahom Öcalanom, čelnikom ilegalne oružane organizacije Kurdistanske radničke partije (PKK) i Muratom Karayılanom, predsjednikom Kongra-Gela, ogranka PKK-a. Potonji je pozvao na prekid vatre i okončanje oružanog sukoba. Abdullah Öcalan je u članku izjavio da je odobrio prijedlog o prekidu vatre te je pozvao vlasti da odmah reagiraju na zahtjeve organizacije naglašavajući da je apsolutno neophodno razviti tursko-kurdski dijalog, jer će u protivnom 2005. godina biti godina prijelaza na gerilsko ratovanje. Također je pozvao kurdske domoljube da se okupe pod zastavom Kongra-Gela. Murat Karayılan je istaknuo da će do mira u regiji doći nakon priznavanja i poštivanja prava kurdskog naroda te je pozvao državu na dijalog s kurdskim predstavnicima kako bi pronašla demokratsko i mirno rješenje kurdskog problema. Posebno je naglasio da je voljan pristati na razoružanje PKK pod dobrim uvjetima. Protiv podnositelja zahtjeva

pokrenut je kazneni postupak te su 2007. godine osuđeni za kazneno djelo „objavljivanja izjava terorističke organizacije“. Izrečena im je novčana kazna u iznosu od 1.541,59 i 770,80 eura. U ožujku 2012. Kasacijski sud je utvrdio da je u odnosu na prvog podnositelja nastupila zastara kaznenog progona, dok je drugom podnositelju izrečena uvjetna kazna zatvora.

PRIGOVORI

Podnositelji zahtjeva su tvrdili da je kazneni postupak protiv njih predstavljao povredu prava na slobodu izražavanja zajamčenog člankom 10. Konvencije.

OCJENA ESLJP-A

Iz sudske prakse ESLJP-a proizlazi da sama činjenica objavljivanja izjava terorističkih organizacija ne opravdava osudu medijskih djelatnika bez analize sadržaja spornih članaka ili konteksta u kojem su napisani (vidi [Gözel i Özer protiv Turske](#)). Međutim, kada je riječ o izjavama koje bi se mogle smatrati govorom mržnje ili poticanjem na nasilje, ESLJP je sam analizirao sporne članke, bez obzira što je obrazloženje presuda domaćih sudova bilo očigledno nedovoljno.

U predmetu podnositelja zahtjeva, ESLJP je primijetio da su izjave Murata Karayılana bile miroljubive naravi, odnosno nisu poticale na nasilje.

S druge strane, izjave Abdullaha Öcalana bile su dvosmislene. Iako je dao poporu prijedlogu Kongra-Gela o prekidu vatre, predvidio je mogućnost pribjegavanja nasilju ako se vlasti ne odazovu pozivu na dijalog. Još jedan odlomak u članku sadržavao je skrivenu prijetnju vlastima i upute simpatizerima i naoružanim pripadnicima PKK-a. Naime, Abdullah Öcalan je izjavio da će, ako se dijalog ne razvije, 2005. godina nužno biti godina prelaska na gerilsko ratovanje, čak i ako to nije ono što oni žele. Ovaj bi se odlomak mogao smatrati javnim izazivanjem na počinjenje terorističkog kaznenog djela u smislu članka 5. Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju terorizma.

U tom kontekstu g. Öcalan pozvao je na "okupljanje domoljuba" pod zastavom ilegalne organizacije Kongra-Gel. Uzimajući u obzir prirodu, svrhu i prethodne akcije potonje organizacije, ovaj poziv predstavlja poruku usmjerenu na novačenje za terorizam u smislu članka 6. Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju terorizma.

Budući da se sporne izjave mogu tumačiti kao poticanje na nasilje, podnositelji zahtjeva, kao vlasnik i glavni urednik novina, nisu mogli biti oslobođeni svake odgovornosti za njihovo objavljivanje. Dakle, pravo na širenje informacija nije moglo poslužiti kao izgovor za širenje izjava terorističkih organizacija.

Imajući u vidu identitet Abdullaha Öcalana, pritvorenog vođe PKK-a, koji je putem svojih pravnikâ nastavljao prenositi upute svojoj bivšoj organizaciji, rezultat nasilnih djela koja je počinila ilegalna organizacija koju je vodio, sadržaj pojedinih njegovih izjava te krhki kontekst predloženog primirja od strane Kongra-Gela, izjave Abdullaha Öcalana, čitane u cjelini, mogu se tumačiti kao poziv na nasilje,

oružani otpor ili ustanak, iako je taj poziv upućen samo u uvjetnom obliku, odnosno ako se dijalog ne razvije prije 2005. godine.

Štoviše, te su izjave stvorile dojam da bi, ako se ne ispune uvjeti koje je Kongra-Gel predložio, pribjegavanje nasilju bilo neophodno i opravdano. Iako podnositelji zahtjeva nisu bili osobno povezani s izjavama, pružili su javni prostor g. Öcalanu i tako omogućili njihovo širenje.

Budući da se sporne izjave mogu tumačiti kao poticanje na nasilje, podnositelji zahtjeva, kao vlasnik i glavni urednik novina, nisu mogli biti oslobođeni svake odgovornosti za njihovo objavljivanje. Dakle, pravo na širenje informacija nije moglo poslužiti kao izgovor za širenje izjava terorističkih organizacija.

Nadalje, miješanje u pravo podnositelja zahtjeva na slobodu izražavanja nije bilo nerazmjerno, imajući u vidu slobodu procjene koju su nacionalna tijela uživala u takvim slučajevima i težinu posljedica koje su podnositelji pretrpjeli (zastara i uvjetna kazna).

Slijedom navedenog, ESLJP je s šest glasova prema jednom zaključio da nije bilo povrede članka 10. Konvencije.

KLJUČNE RIJEČI

- sloboda izražavanja
- širenje informacija
- poticanje na terorizam
- odgovornost medijskih djelatnika
- objavljivanje izjava terorističkih organizacija

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

Sudci Spano i Bårdsen izrazili su suglasno mišljenje, a sudac Pavli suprotstavljeno mišljenje. Izdvojena mišljenja priložena su uz presudu.

SLOBODA OKUPLJANJA I UDRUŽIVANJA

ČLANAK 11.

1. Svatko ima pravo na slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja s drugima, uključujući pravo osnivati sindikate ili im pristupati radi zaštite svojih interesa.

2. Ne mogu se postavljati nikakva ograničenja ostvarivanju tih prava, osim onih koja su propisana zakonom i koja su u demokratskom društvu nužna radi interesa državne sigurnosti ili javnog reda i mira, radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih. Ovaj članak ne zabranjuje da se nameću zakonska ograničenja u ostvarivanju tih prava pripadnicima oružanih snaga, policije ili državne uprave.

ZHADANOV I DRUGI PROTIV RUSIJE

zahtjevi br. 12200/08, 35949/11 i 58282/12

presuda vijeća od 16. srpnja 2019.

ODBIJANJE REGISTRACIJA LGBT UDRUGA NIJE BILO NUŽNO U DEMOKRATSKOM DRUŠTVU I BILO JE DISKRIMINATORNO

ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva su četiri ruska državljana, Aleksander Ždanov, Nikolaj Aleksejev, Kirill Nepomnyashchiy i Aleksandr Naumchik, i tri ruske neprofitne organizacije: Rainbow kuća, Pokret za jednakost braka i Soči kuća ponosa. Prva četiri podnositelja zahtjeva su osnivači ili predsjednici ovih udruga. Između 2006. i 2011. podnijeli su više prijave za registraciju udruga, međutim prijave su odbijene zbog formalnih nepravilnosti i zbog toga što je cilj udruga bio promicanje LGBT prava. Konkretno, ruske vlasti su navele da ovi ciljevi mogu uništiti moralne vrijednosti društva, dovesti do smanjenja stanovništva, ometati prava većine Rusa koji prikaz istospolnih odnosa smatraju uvredljivim te uzrokovati socijalnu i vjersku mržnju. Rainbow kuća je prvi zahtjev za registraciju podnijela 2006. godine. Zahtjev je odbačen kako zbog ciljeva udruge, tako i zbog nepravilnosti s iznajmljivanjem i uplatama za registraciju. U ponovljenom zahtjevu podnesenom 2007. godine, ispravljene su formalne nepravilnosti, ali je zahtjev odbijen jer prijava nije bila učvršćena klamericom i zbog pogreške u pisanju. Ruski sudovi su odbili tužbeni zahtjev udruge pri čemu se u svom obrazloženju nisu oslanjali na formalne nepravilnosti, već na činjenicu da je u statutu udruge bilo naznaka „ekstremizma“. Prijave za registraciju Pokreta za jednakost braka i

Soči kuće ponosa također su odbačene zbog formalnih nepravilnosti poput korištenja stranih riječi u njihovim imenima. Međutim, sudovi su potvrdili odluku o odbijanju registracije Pokreta za jednakost braka na temelju toga što je promicanje legalizacije istospolnih brakova bilo nespojivo s utvrđenim moralom, državnim politikom i nacionalnim pravom. Žalba Soči kuće ponosa protiv prvostupanjske odluke odbačena je kao nepravodobno podnesena.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 11. i 14. Konvencije, podnositelji zahtjeva su tvrdili da je odbijanje registracije udruga bilo diskriminatorsno i da je uzrokovalo povredu njihovog prava na slobodu udruživanja. Podnositelji zahtjeva br. 58282/12, u koji je bila uključena i Soči kuća ponosa, također su prigovorili odbijanju ispitivanja osnovanosti žalbe koje je uzrokovalo povredu prava na pristup sudu, zajamčeno člankom 6. stavkom 1. Konvencije.

OCJENA ESLJP-A

ESLJP je zahtjev podnositelja Nikolaja Aleksejeva odbacio kao nedopušten zbog zloupotrebe prava na podnošenje zahtjeva. Naime, g. Aleksejev je na društvenim mrežama objavio izjave o ESLJP-u i njegovim sucima, koje su bile uvredljive i prijeteće. Konkretno, nakon presude u jednom od njegovih predmeta, objavio je fotografije sudaca s natpisima "alkoholičar", "ovisnik o drogama", "korumpiran" te "europski gadovi i degenerici". Također je izjavio da ih se treba "što prije pogubiti poput pasa" i da je "došlo vrijeme da se Europski sud za ljudska prava zapali". Te izjave su očito premašile granicu uobičajene, civilizirane i legitimne kritike. Iako mu je ESLJP poslao pismo upozorenja u kojem je posebno spomenuo postojeće zahtjeve i rizik od zloupotrebe prava na podnošenje zahtjeva, g. Aleksejev nije povukao svoje izjave. Od tada je objavio nove izjave nazvavši suce ESLJP-a "europskim korumpiranim šljmom" i "homofobičnim". ESLJP je smatrao da su te izjave, dane nakon upozorenja, povezane s ovim zahtjevima i da ponašanje g. Aleksejeva predstavlja prezir prema samoj instituciji kojoj je podnio zahtjev za zaštitu svojih prava. Stoga je njegove prigovore proglasio nedopuštenima zbog zloupotrebe prava, a nastavio je ispitivati prigovore drugih podnositelja zahtjeva.

Članak 6.

Soči kuća ponosa i njezini osnivači slijedili su pravila domaćeg zakona za podnošenje žalbe protiv prvostupanjske odluke, to jest podnijeli su žalbu u roku od mjesec dana od dana donošenja prvostupanjske presude. Ruski Zakon o parničnom postupku jasno propisuje da jednomjesečni rok za podnošenje žalbe počinje teći od dana dostave presude stankama, a ističe u ponoć posljednjeg dana roka. Smatra se da je žalba predana u roku ako je do ponoći posljednjeg dana roka poslana poštom. Međutim, žalbeni sud je žalbu podnositelja zahtjeva odbacio kao nepravovremenu, bez ikakvog obrazloženja kako je izračunao datum početka roka ili datum na koji je smatrao da su podnositelji zahtjeva uložili žalbu. Naime, prvostupanjska odluka donesena je 20. veljače 2012., a podnositeljima je dostavljena 27. ožujka te godine. Sve i da je žalbeni sud kao dan početka roka smatrao 20. veljače i dalje nije jasno zašto je kao dan isteka roka odredio 26. ožujka 2012. (dan

kada je žalba dostavljena sudu putem pošte), a ne 19. ožujka te godine (dan kada su podnositelji poslali žalbu poštom). Kao rezultat toga, osnovanost žalbe podnositelja zahtjeva nije ispitana, što je narušilo samu bit njihovog prava na pristup sudu, te stoga uzrokovalo povredu članka 6., stavak 1. Konvencije.

Članak 11.

ESLJP je u svojoj sudskoj praksi isticao da se iznimke od prava slobode udruživanja moraju tumačiti strogo i samo uvjerljivi razlozi mogu opravdati ograničenja te slobode. Svako miješanje mora biti u skladu "prevladavajućom društvenom potrebom". Pri određivanju nužnosti ograničenja u smislu stavka 2. ovog članka Konvencije, države imaju samo ograničenu slobodu procjene (vidi [Sidiropoulos i drugi protiv Grčke](#), stavak 40.).

Prema ruskom zakonodavstvu, neprofitne organizacije poput Pokreta za jednakost braka ne mogu postojati bez registracije, dok udruge poput Rainbow kuće i Soči kuće ponosa ne bi mogle izvršavati prava koja su svojstvena isključivo javnim udrugama, kao npr. pravo vlasništva, obavljanje izdavačkih aktivnosti, sudjelovanje na referendumu itd. Dakle, odluke ruskih tijela kojima je odbijena registracija predstavljale su miješanje u slobodu udruživanja kako udruga podnositelja zahtjeva, tako i pojedinačnih podnositelja zahtjeva koji su bili njihovi osnivači ili predsjednici.

Da bi miješanje bilo opravdano ono je moralo biti zakonito, moralo je slijediti legitiman i cilj i biti nužno u demokratskom društvu.

ESLJP je u svojoj sudskoj praksi isticao da se iznimke od prava slobode udruživanja moraju tumačiti strogo i samo uvjerljivi razlozi mogu opravdati ograničenja te slobode. Svako miješanje mora biti u skladu "prevladavajućom društvenom potrebom". Pri određivanju nužnosti ograničenja u smislu stavka 2. ovog članka Konvencije, države imaju samo ograničenu slobodu procjene.

Odbijanje registracije bilo je utemeljeno na Zakonu o neprofitnim organizacijama i Zakonu o javnim udrugama.

Ciljevi udruga podnositelja zahtjeva bili su promicanje i borba za prava LGBT osoba, uključujući pravo na istospolni brak. U ovom predmetu ESLJP nije ispitivao treba li istospolni brak biti priznat u Rusiji, već može li se odbijanje registracije udruge koja se bori za prava LGBT osoba, opravdati zaštitom morala. Nepostojanje europskog

konzensusa o istospolnim brakovima u ovom predmetu nije bilo relevantno, jer je davanje materijalnih prava homoseksualnim osobama bitno drugačije od priznavanja njihovog prava na kampanju za takva prava. Odbijanje registracije udruge podnositelja zahtjeva nije moglo biti opravdano zaštitom moralnih vrijednosti ili institucija obitelji i braka. Stoga se ne može smatrati da je težilo legitimnom cilju zaštite morala.

Nacionalna tijela smatrala su da udruge podnositelja zahtjeva ugrožavaju ruski suverenitet, sigurnost i teritorijalni integritet jer su njihove aktivnosti mogle rezultirati smanjenjem broja stanovnika. ESLJP se nije složio da je odbijanje registracije udruge koja promiče LGBT prava bilo u svrhu zaštite nacionalne i javne sigurnosti. Prvo, nije postojala veza između promicanja homoseksualnosti i demografske situacije, koja je ovisila o mnoštvu uvjeta, kao što su ekonomski prosperitet, prava na socijalno osiguranje i

dostupnost skrbi o djeci. Drugo, ni nacionalni sudovi ni Vlada nisu objasnili kako hipotetički pad stanovništva može utjecati na nacionalnu i javnu sigurnost niti su dali bilo kakvu procjenu takvog utjecaja.

Nadalje, nacionalne vlasti su tvrdile da su htjele zaštititi prava većine Rusa koji su bilo kakvo prikazivanje istospolnih odnosa ili promicanje LGBT prava i njihove jednakosti s raznospolnim parovima, smatrali uvredljivim, uznemirujućim ili šokantnim. S tim u vezi, ESLJP je naglasio da Konvencija ne jamči pravo nesukobljavanja s mišljenjima koja su protivna vlastitim uvjerenjima, stoga ni ovaj cilj nije smatrao legitimnim.

Socijalna ili vjerska mržnja i neprijateljstvo predstavljaju opasnost za socijalni mir i političku stabilnost demokratskih država i mogu dovesti do nasilja. Stoga je ESLJP prihvatilo da cilj sprečavanja takve mržnje i neprijateljstva odgovara legitimnom cilju sprečavanja nereda te je nastavio ispitivati je li miješanje bilo nužno u demokratskom društvu.

Tužena država je smatrala da bi podnositelji zahtjeva mogli postati žrtve agresije osoba koje nisu odobravale homoseksualnost. ESLJP je naglasio da su državna tijela dužna osigurati pravilno funkcioniranje udruga ili političkih stranaka, čak i kada su one smetale ili vrijeđale osobe koje se protive njihovim zakonitim idejama ili tvrdnjama. Članovi takvih udruga ili stranaka moraju biti u mogućnosti održavati sastanke bez straha da će biti podvrgnuti fizičkom nasilju od strane njihovih protivnika. Takav strah bi mogao odvratiti druge udruge ili političke stranke da otvoreno izraze svoje mišljenje o vrlo kontroverznim pitanjima koja utječu na zajednicu. Pripadnost manjini, očuvanje i razvoj kulture manjine ili borba za prava manjina ne mogu se smatrati prijetnjom demokratskom društvu, iako mogu izazvati napetosti. Uloga vlasti u takvim okolnostima nije uklanjanje uzroka napetosti eliminacijom pluralizma, već osiguranje tolerantosti između međusobno konkurirajućih grupa.

Dakle, ruske vlasti bile su dužne poduzeti razumne i odgovarajuće mjere kako bi udrugama podnositelja zahtjeva omogućile obavljanje aktivnosti bez straha od fizičkog nasilja. Pri tome su imale slobodu izabrati sredstva koja bi omogućila nesmetani rad udruga, poput javnog zalaganja za toleranciju i upozoravanje potencijalnih nasilnika na moguće sankcije. Nije bilo dokaza da je tužena država razmotrila opciju poduzimanja takvih mjera. Umjesto toga, odlučila je ukloniti uzrok napetosti i spriječiti rizik od nereda ograničavajući slobodu udruživanja podnositelja zahtjeva. U takvim okolnostima, odbijanje registracije udruga podnositelja zahtjeva nije bilo „nužno u demokratskom društvu“.

ESLJP je naglasio da su državna tijela dužna osigurati pravilno funkcioniranje udruga ili političkih stranaka, čak i kada su one smetale ili vrijeđale osobe koje se protive njihovim zakonitim idejama ili tvrdnjama.

Stoga je ESLJP jednoglasno zaključio da je došlo do povrede članka 11. Konvencije.

Članak 14.

ESLJP je u svojoj sudskoj praksi isticao da je razlika u postupanju utemeljena isključivo na seksualnoj orijentaciji konvencijski neprihvatljiva i da države u takvim slučajevima imaju vrlo ograničenu slobodu procjene (vidi [E.B. protiv Francuske](#), stavak 93.)

Odlučujući razlog za odbijanje registracije udruga podnositelja zahtjeva bio je njihov cilj promicanja LGBT prava. U predmetima diskriminacije, kada je postojalo više osnova za procjenu cjelokupne podnositeljeve situacije, razlozi za različito postupanje nisu se razmatrali alternativno, već kumulativno. Slijedom toga, nebitno je što se Vlada pozvala na druge razloge za odbijanje registracije (poput formalnih nepravilnosti u registracijskim dokumentima) s obzirom da je jedan od razloga za odbijanje bio cilj kojem su udruge težile – borba za LGBT prava. Nelegitimnost jednog od razloga utjecala je na cijelu odluku, koja je samim time bila diskriminatorna.

Uzimajući u obzir usku slobodu procjene koju države imaju u ovakvim slučajevima i činjenicu da miješanje nije bilo nužno u demokratskom društvu, odbijanje registracije udruga predstavljalo je razliku u postupanju koja nije bila razumno ili objektivno opravdana.

Slijedom navedenog, ESLJP je utvrdio da je došlo do povrede članka 14. u vezi s člankom 11. Konvencije.

PRAVEDNA NAKNADA

10.000 eura g. Zhadanovu i 13.000 eura g. Nepomnyashchiyu i g. Naumchiku svakom na ime nematerijalne štete

6.500 eura podnositeljima zahtjeva br. 12200/08 na ime troškova i izdataka.

KLJUČNE RIJEČI

- sloboda udruživanja
- LGBT prava
- pravo na pristup sudu
- legitiman cilj
- nužno u demokratskom društvu
- diskriminacija

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

Sudci Spano i Bårdsen izrazili su suglasno mišljenje, a sudac Pavli suprotstavljeno mišljenje. Izdvojena mišljenja priložena su uz presudu.

OBVEZATNA SNAGA I IZVRŠENJE PRESUDA

ČLANAK 46.

1. Visoke se ugovorne stranke obvezuju da će se podvrgnuti konačnoj presudi Suda u svakom sporu u kojem su stranke.
2. Konačna presuda Suda dostavlja se Odboru ministara, koji nadzire njezino izvršenje.
3. Ako Odbor ministara smatra da je nadzor nad izvršenjem konačne presude otežan nekim pitanjem tumačenja vezanim uz tu presudu, Odbor može predmet uputiti Sudu da odluči o tom pitanju. Odluka Odbora o upućivanju se donosi dvotrećinskom većinom predstavnika ovlaštenih sudjelovati u radu Odbora.
4. Ako Odbor ministara da se neka visoka ugovorna stranka odbija podvrgnuti konačnoj presudi u sporu u kojemu je stranka, Odbor može nakon službene obavijesti toj stranci odlukom usvojenom dvotrećinskom većinom predstavnika ovlaštenih sudjelovati u radu Odbora, uputiti Sudu pitanje je li ta stranka propustila ispuniti svoje obveze iz stavka 1.
5. Ako Sud ustanovi povredu stavka 1., vratit će slučaj Odboru ministara kako bi ovaj razmotrio mjere koje treba poduzeti. Ako Sud ne ustanovi povredu stavka 1., vratit će slučaj Odboru ministara koji će zaključiti ispitivanje slučaja..

ILGAR MAMMADOV PROTIV AZERBAJDŽANA

zahtjev br. 15172/13

presuda velikog vijeća od 29. svibnja 2019.

AZERBAJDŽAN NIJE ISPUNIO SVOJU OBVEZU PODVRGAVANJA KONAČNOJ PRESUDI SUDA

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva, Ilgar Eldar Oglu Mammadov, politički je bloger i aktivist koji se 2013. namjeravao kandidirati za predsjednika Azerbajdžana. U siječnju iste godine na svom blogu pisao je o neredima koji su izbili u gradu Ismayilli nakon incidenta u koji je bio uključen V.A., sin tadašnjeg ministra rada i socijalnog sustava i nećak tadašnjeg šefa izvršne vlasti okruga Ismayilli. Mjesec dana nakon toga, podnositelj je pritvoren zbog navodnog organiziranja i aktivnog sudjelovanja u akcijama narušavanja javnog reda te otpora i

nasilja prema javnim službenicima. U ožujku 2014. osuđen je na sedam godina zatvora. U međuvremenu, podnositelj je podnio zahtjev ESLJP-u navodeći da je bio uhićen i pritvoren bez postojanja osnovane sumnje da je počinio kazneno djelo, da mu je povrijeđeno pravo presumpcije nevinosti, te da je postupak protiv njega pokrenut zbog njegovih političkih stavova i prijetnje koju je predstavljao kao potencijalni predsjednički kandidat. [Presudom](#) vijeća od 22. svibnja 2014. (dalje u tekstu prva Mammadov presuda), ESLJP je utvrdio povrede članka 5., stavka 1. (pravo na slobodu i sigurnost), stavka 4. (pravo na sudsku kontrolu pritvora), članka 6., stavka 2. (presumpcija nevinosti) te članka 18. (granice primjene ograničenja prava) u vezi s člankom 5. Konvencije. U prosincu 2014., podnositelj je ESLJP-u uputio novi zahtjev prigovarajući povredi prava na pošteno suđenje. ESLJP je 16. studenog 2017. godine presudio da kazneni postupak protiv podnositelja nije bio u skladu s jamstvima iz članka 6. Konvencije ([druga Mammadov presuda](#)).

Odbor ministara Vijeća Europe, tijelo nadležno za nadzor nad izvršenjem presuda ESLJP-a, donio je niz odluka i privremenih rezolucija u kojima je istaknuo temeljne nedostatke u kaznenom postupku protiv podnositelja zahtjeva temeljem članka 18. u vezi s člankom 5. Konvencije, te je zatražio njegovo trenutno i bezuvjetno puštanje na slobodu. Međutim, tužena država to nije učinila. Stoga je Odbor ministara u listopadu 2017. službeno obavijestio Azerbajdžan da nije ispunio svoju obvezu temeljem članka 46. stavka 1. Konvencije. To je bio prvi korak koji je prethodio postupku upućivanja pitanja Sudu je li se Azerbajdžan propustio podvrgnuti konačnoj presudi Suda u ovom predmetu, suprotno odredbi članka 46., stavka 4. Konvencije. Nastavno, Odbor ministara je 5. prosinca 2017. u svojoj Privremenoj rezoluciji CM/ResDH(2017)429 uputio pitanje ESLJP-u je li Azerbajdžan propustio ispuniti svoju obvezu podvrgavanja konačnoj presudi ESLJP-a sukladno članku 46. stavku 1. Konvencije.

Podnositelj zahtjeva pušten je na slobodu u kolovozu 2018. godine.

PRIGOVORI

Pitanje koje je Odbor ministara uputio ESLJP-u bilo je je li Republika Azerbajdžan prekršila svoju obvezu temeljem članka 46. stavka 1. da se podvrgne prvoj Mammadov presudi.

OCJENA ESLJP-A

ESLJP je više puta u svojoj sudskoj praksi naglasio da su njegove presude deklaratorne naravi te je odabir sredstava za ispunjenje obveza temeljem članka 46. Konvencije prvenstveno na državama ugovornicama. Međutim, ESLJP je naglasio i obvezatnu snagu svojih presuda kao i važnost njihovog izvršenja u dobroj vjeri. Pri odabiru individualnih mjera za izvršenje, države moraju imati na umu njihov primarni cilj, a to je *restitutio in integrum*, točnije vraćanje podnositelja u poziciju u kojoj bi bio da nije došlo do povrede Konvencije. Iako je država u načelu slobodna odabrati sredstva kojima će ispuniti obveze iz članka 46., u nekim situacijama ESLJP smatra korisnim navesti vrste mjera koje bi se trebale upotrijebiti za uklanjanje nastale povrede. U svakom slučaju, Odbor ministara je u boljoj poziciji od ESLJP-a procijeniti koje specifične mjere se trebaju poduzeti.

Jedna od važnijih izmjena Konvencije koje su stupile na snagu donošenjem Protokola br. 14. bio je stavak 4. članka 46. kojim je uveden postupak utvrđenja povrede zbog nepodvrgavanja konačnoj presudi, a koji je imao za cilj osnažiti ulogu Odbora ministara u izvršenju presuda.

ESLJP je naglasio i obvezatnu snagu svojih presuda kao i važnost njihovog izvršenja u dobroj vjeri. Pri odabiru individualnih mjera izvršenja, države moraju imati na umu primarni cilj - restitutio in integrum.

Obveze države temeljem čl. 46. st. 1. ustanovljene su na načelima međunarodnog prava vezanim za prestanak, neponavljanje i naknadu štete zbog povrede, a izražena su i u Pravilu 6.2. Poslovnika Odbora ministara. Unutar tog pravnog okvira Odbor ministara je u postupku nadzora izvršenja presuda donio niz rezolucija i

preporuka, utječući na taj način na stvaranje općih načela i pravne stečevine (*acquis*).

Kako bi odredio svoj pristup u postupku zbog nepodvrgavanja konačnoj presudi, ESLJP je razmotrio dva pitanja: do koje mjere se treba voditi zaključcima Odbora ministara donesnim u postupku izvršenja i vremenski okvir koji treba uzeti u obzir.

ESLJP je istaknuo da svrha ovog postupka nije narušiti insititucionalnu ravnotežu između ESLJP-a i Odbora ministara. Naime, Odbor ministara je nadležan procijeniti konkretne mjere koje država treba poduzeti kako bi osigurala učinkovito izvršenje presuda. Dakle, ako nije postavljeno u kontekstu postupka određenog člankom 46. stavcima 4. i 5. Konvencije, pitanje podvrgavanja presudama od strane Visokih ugovornih stranaka nije u okviru nadležnosti ESLJP-a (vidi [Moreira Ferreira protiv Portugala \(br. 2\)](#) [VV], stavak 102.). Zadaća ESLJP-a u okviru ovog postupka jest donošenje konačne pravne ocjene podvrgavanja određenoj presudi. Pri tome uzima u obzir zaključke Odbora ministara u postupku nadzora izvršenja, položaj tužene države i očitovanje podnositelja koji je bio žrtva utvrđene povrede.

ESLJP je utvrdio da je početna točka za ovu procjenu trenutak kada mu je Odbor ministara uputio pitanje sukladno čl. 46. st. 4. To je datum od kad se smatra da je dotična država odbila izvršiti pravomoćnu presudu jer Odbor ministara njezine postupke nije mogao smatrati „pravovremenim, odgovarajućim i dovoljnim“.

U predmetnom postupku, ESLJP se ograničio na ispitivanje propusta tužene države da usvoji individualne mjere kojima će ukloniti povredu članka 18. u svezi s člankom 5. Konvencije. Naime, ova povreda utvrđena je u prvoj Mammadov presudi na temelju zaključka da optužbe protiv podnositelja zahtjeva nisu bile utemeljene na osnovanoj sumnji i da je njihova stvarna svrha bila ušutkati i kazniti podnositelja zbog kritiziranja azerbajdžanske vlade. ESLJP je zaključio da je to pitanje ključno i da nije potrebno ispitivati daljnje elemente izvršenja (isplaćenu pravednu naknadu i opće mjere).

Prva Mammadov presuda i obveza *restitutio in integrum* u suštini su zahtijevale eliminiranje negativnih posljedica osporenih kaznenih optužbi i ukidanje podnositeljevog pritvora. Osuda podnositelja zahtjeva iz ožujka 2014. u cijelosti se temeljila na osporenim optužbama. Činjenica da je on na kraju zatvoren na temelju te osude nije značilo vraćanje u poziciju u kojoj bi bio da nije došlo do povrede Konvencije.

Tužena država nikada nije tvrdila da postoje prepreke za postizanje *restitutio in integrum* na temelju toga što bi to bilo „materijalno nemoguće“ ili bi uključivalo „prekomjerni teret“. Dakle, u ovom slučaju nije bilo prepreka za postizanje *restitutio in integrum*.

Odbor ministara je smatrao da je mjera primjerena za ispunjenje obveza iz članka 46. stavka 1. bila podnositeljevo puštanje na slobodu, dok je tužena država smatrala da je ponovno ispitivanje predmeta od strane Shaki Žalbenog suda bilo zadovoljavajuća individualna mjera.

U trenutku kada je Odbor ministara uputio pitanje sukladno čl. 46. st. 4. bilo je jasno da domaći postupak nije pružio odgovarajuće obeštećenje. Naime, preispitujući prvostupanjsku presudu, Shaki Žalbeni sud je u svojoj presudi od 29. travnja 2016. odbacio zaključke ESLJP-a i utvrdio da je prikupljeno dovoljno dokaza koje je prvostupanjski sud sveobuhvatno i objektivno procijenio.

Osim toga, nedostaci utvrđeni u prvoj Mammadov presudi potvrđeni su u drugoj Mammadov presudi čime je još više naglašena potreba za provođenjem individualnih mjera i uklanjanjem posljedica povrede članka 18. u vezi s člankom 5.

Tužena država je presudu Shaki Žalbenog suda od 13. kolovoza 2018. predstavila kao sredstvo za eliminiranje tih negativnih posljedica. Međutim, u toj presudi taj je sud ponovno odbacio zaključke ESLJP-a i samo uvjetno pustio podnositelja na slobodu. Vrhovni sud je na kraju ukinuo taj uvjetni otpust 28. ožujka 2019. i utvrdio da je podnositelj u cijelosti izdržao svoju kaznu.

U trenutku kada je Odbor ministara uputio pitanje sukladno čl. 46. st. 4. bilo je jasno da domaći postupak nije pružio odgovarajuće obeštećenje.

Međutim, u obrazloženju presude, Vrhovni sud je potvrdio osudu podnositelja zahtjeva i zaključke nižih domaćih sudova.

Na kraju, ESLJP je naglasio da Visoke ugovorne stranke u izvršenju presuda moraju postupati u dobroj vjeri i na način sukladan zaključcima i duhu presude. Štoviše, postupanje u dobroj vjeri bilo je presudno tamo gdje je ESLJP utvrdio povredu članka 18. Konvencije, čija je svrha zabrana zlouporabe prava. Uputio je na svoju dobro utvrđenu sudsku praksu prema kojoj svrha Konvencije nije jamčenje prava koja su teoretska ili iluzorna nego onih koja su praktična i učinkovita (vidi [G.I.E.M. S.r.l. protiv Italije](#), [VV], stavak 216.) te da propust implementiranja konačne, obvezatne presude vrlo vjerojatno može dovesti do situacija koje nisu spojive s načelom vladavine prava. Također, Protokol 14. ističe brzo i cjelovito izvršenje presuda kao nužno za zaštitu podnositeljevih prava.

Azerbajdžan je poduzeo neke mjere u izvršenju prve Mammadov presude. Isplatio je pravednu naknadu, dostavio Akcijski plan u kojem je iznio mjere izvršenja, a podnositelj je na kraju pušten na slobodu. Međutim, kao što je ranije navedeno, taj otpust je bio uvjetan, a podnositeljeva osuda je na kraju potvrđena. U svakom slučaju, odluke Žalbenog i Vrhovnog suda na temelju kojih je podnositelj pušten na slobodu, donesene su nakon što je Odbor ministara uputio pitanje ESLJP-u.

Slijedom navedenog, ESLJP je utvrdio da Azerbajdžan nije postupao u dobroj vjeri niti na način sukladan zaključcima i duhu prve Mammadov presude. Stoga je zaključio da je povrijedio člank 46. stavka 1. Konvencije.

KLJUČNE RIJEČI

- *obvezatna snaga presuda ESLJP*
- *izvršenje presuda*
- *postupanje u dobroj vjeri*
- *restitutio in integrum*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

Suci Yudkivska, Pinto de Albuquerque, Wojtyczek, Dedov, Motoc, Poláčková i Hüseyinov izrazili su zajedničko suglasno mišljenje, a sudac Wojtyczek i sudac Motoc izrazili su svoja suglasna mišljenja. Izdvojena mišljenja priložena su uz presudu.

PRAVO DA SE NE BUDE DVA PUTA SUĐEN ILI KAŽNJEN U ISTOJ STVARI

ČLANAK 4. PROTOKOL br. 7.

1. Nikome se ne može ponovno suditi niti ga se može kazniti u kaznenom postupku iste države za kazneno djelo za koje je već pravomoćno oslobođen ili osuđen u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom te države.

2. Odredbe prethodnoga stavka ne sprječavaju ponovno razmatranje slučaja u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom dotične države ako postoje dokazi o novim ili novootkrivenim činjenicama, ili ako je u prethodnom postupku došlo do bitnih povreda koje su mogle utjecati na rješenje slučaja.

3. Ovaj se članak ne može derogirati na temelju članka 15. Konvencije.

MIHALACHE PROTIV RUMUNJSKE

zahtjev br. 54012/10

presuda velikog vijeća od 8. srpnja 2019.

PONOVNO OTVARANJE KAZNENOG POSTUPKA BEZ POSTOJANJA NOVIH ČINJENICA ILI BITNIH POVREDA KOJE ZAHTIJEVAJU ISPRAVLJANJE, UZROKOVALO JE POVREDU NAČELA NE BIS IN IDEM

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva, Erik Aurelian Mihalache, rumunjski je državljanin kojeg je policija zaustavila tijekom vožnje javnom autocestom radi provođenja alkotesta. Nakon što je test pokazao da je podnositelj imao alkohola u krvi, policajci su zatražili da ih prati u bolnicu radi uzimanja biološkog uzorka i utvrđivanja razine alkohola u krvi, što je podnositelj odbio. Državno odvjetništvo je protiv njega pokrenulo kazneni postupak zbog odbijanja podvrgavanju biološkom testu radi utvrđivanja razine alkohola u krvi. Postupak je obustavljen 7. kolovoza 2008. godine uz obrazloženje da počinjeno djelo nije bilo dovoljno ozbiljno da bi predstavljalo kazneno djelo. Podnositelju je izrečena upravna novčana kazna. Protiv tog rješenja isti nije uložio žalbu i platio je kaznu. U siječnju 2009. više državno odvjetništvo po službenoj dužnosti je odlučilo ukinuti ovu odluku tvrdeći da izrečena upravna kazna nije bila primjerena s obzirom na stupanj opasnosti počinjenog djela. Nakon toga je nastavljena kaznena istraga, a podnositelj je u studenom 2009. godine

osuđen na uvjetnu kaznu zatvora u trajanju od godine dana. Žalbeni sud je odbio podnositeljevu žalbu protiv te odluke. Glavni državni odvjetnik je naložio povrat upravne novčane kazne koju je podnositelj platio po odluci od 7. kolovoza 2008. godine. Podnositelj zahtjeva nikada nije zatražio povrat uplaćenih iznosa.

PRIGOVORI

Podnositelj zahtjeva je prigovorio na temelju članka 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju da je suđen i kažnjen dva puta za isto djelo. Također je tvrdio da ponovno pokretanje postupka protiv njega nije bilo u skladu s kriterijima navedenim u stavku 2. tog članka.

OCJENA ESLJP-A

ESLJP je istaknuo tri sastavnice načela *ne bis in idem*:

1. dva postupka moraju biti „kaznene prirode“,
2. moraju se ticati istih činjenica i
3. mora postojati dupliciranje postupka.

1. Razmatrajući prvu sastavnicu, ESLJP je primijenio tri *Engel* kriterija (klasifikacija djela u nacionalnom pravu, priroda zakonskih odredbi i težina kazne).
  - a) Djelo koje je ovaj podnositelj počinio u nacionalnom zakonodavstvu klasificirano je kao kazneno djelo.
  - b) Odredbe kojima se kažnjava odbijanje podvrgavanju biološkom testu težile su zaštiti života, tjelesnog integriteta, zdravlja te prava i interesa sudionika u prometu i zaštiti javnog i privatnog vlasništva i okoliša, koje su vrijednosti obično zaštićene kaznenim pravom. Cilj propisane kazne bio je kažnjavanje i odvraćanje. Činjenica da je djelo za koje je podnositelj zahtjeva optužen isprva smatrano beznačajnim, ne isključuje njegovu klasifikaciju kao "kazneno". Osim toga, u ponovljenom postupku utvrđeno je da se radi o kaznenom djelu. Stoga je ESLJP zaključio da je predmetna zakonska odredba bila kaznene prirode.
  - c) Težina kazne se određuje s obzirom na maksimalnu kaznu koju zakon predviđa. Stvarno izrečena kazna ne može umanjiti važnost onoga što je prvotno bilo zapriječeno ([Tomasović protiv Hrvatske](#), stavak 23.). Premda je prema domaćem pravu kazna izrečena podnositelju bila klasificirana kao „upravna“, njezin cilj nije bio popravljavanje štete, nego kažnjavanje i odvraćanje podnositelja. Stoga je se ova kazna smatra kaznenopravnom sankcijom.
2. Glede druge sastavnice (*idem*), ESLJP je naglasio da članak 4. Protokola br. 7 zabranjuje progon ili suđenje za drugo kazneno djelo ako proizlazi iz identičnih činjenica ili činjenica koje su bile u suštini iste. ([Sergej Zolotukhin protiv Rusije](#), [VV], stavak 82. i [Marguš protiv Hrvatske](#), [VV], stavak 114.). U ovom predmetu se nesumnjivo radi o identičnim činjenicama za koje je podnositelj bio dva puta suđen i kažnjen.
3. Što se tiče zadnje sastavnice (*bis*), ESLJP je razmotrio sljedeće:

a) *Jesu li dva postupka protiv podnositelja zahtjeva bila „dovoljno povezana“ (vidi [A i B protiv Norveške](#), [VV], stavci 126. i 130.-134.)*

Oba postupka su se odnosila na jedno kazneno djelo kažnjivo istom zakonskom odredbom; slijedila su istu opću svrhu odvratanja, vodio ih je isti organ progona i izneseni su isti dokazi. Dvije kazne izrečene podnositelju nisu bile kombinirane nego je jedna ili druga trebala biti izrečena ovisno o tome jesu li istražna tijela okarakterizirala činjenice kao kazneno djelo. Postupci nisu vođeni istovremeno, nego jedan za drugim. Uzimajući u obzir te čimbenike, ESLJP je zaključio da dva postupka nisu bila kombinirana na integrirani način tako da čine jedinstvenu cjelinu, niti su bila dovoljno usko sadržajno i vremenski povezana da bi bila kompatibilna s kriterijem „bis“ prema članku 4. Protokola br. 7.

b) *Je li odluka od 7. kolovoza 2008. o obustavi kaznenog postupka bila „konačna“ odluka kojom se podnositelj zahtjeva oslobađa optužbe ili proglašava krivim.*

i. Pojmovi oslobađajuće presude i osude

- Je li bilapotrebna sudska intervencija? - Da bi odluka imala učinak oslobađajuće ili osuđujuće presude, intervencija suda nije bila potrebna. Važno je da je predmetnu odluku donijelo tijelo koje sudjeluje u provođenju pravde u nacionalnom pravnom sustavu, te da je to tijelo nadležno za utvrđivanje i, prema potrebi, kažnjavanje nezakonitog ponašanja optužene osobe. Činjenica da predmetna odluka nije imala oblik presude ne može imati utjecaja na njezine učinke.

- Kada se može reći da je optuženi oslobođen ili osuđen? - Riječi "oslobođen ili osuđen" u tekstu članka 4. Protokola br. 7 podrazumijevaju da je kaznena odgovornost optuženih utvrđena nakon procjene okolnosti slučaja. Da bi se takva procjena obavila, presudno je da su vlasti koje su donijele odluku imale ovlast odlučivanja sukladno domaćem zakonodavstvu. Situacije u kojima je pokrenuta istraga, žrtva saslušana, nadležno tijelo prikupilo i ispitalo dokaze i na temelju tih dokaza donijelo obrazloženu odluku, vjerojatno će dovesti do zaključka da je postojala odluka o meritumu. Ako je nadležno tijelo izreklo kaznu, razumno se može smatrati da je ono izvršilo prethodnu procjenu okolnosti slučaja i je li ponašanje određene osobe bilo zakonito.

Odluku treba smatrati „konačnom“ od trenutka kada se ona više ne može pobijati redovnim pravnim lijekovima. Sukladno načelu pravne sigurnosti, takvi pravni lijekovi trebaju biti vremenski ograničeni i dovoljno jasni za stranke u postupku.

S obzirom na istragu koju je proveo državni odvjetnik, ovlasti koje su mu dodijeljene prema domaćem zakonu i činjenicu da je podnositelju zahtjeva izrečena odvratajuća kaznenopravna sankcija, predmetna odluka je predstavljala "osudu", u smislu članka 4. Protokola br. 7.

ii. Konačnost odluke

Odluku treba smatrati „konačnom“ od trenutka kada se ona više ne može pobijati redovnim pravnim lijekovima. Sukladno načelu pravne sigurnosti, takvi pravni lijekovi trebaju biti vremenski ograničeni i dovoljno jasni za stranke u postupku.

Iako se prema rumunjskom mjerodavnom pravu odluka državnog odvjetnika od 7. kolovoza 2008. nije smatrala *res iudicata*, ESLJP je smatrao da je istekom roka od dvadeset dana za podnošenje žalbe protiv te odluke, ona postala konačna u konvencijskom smislu, dakle, puno prije nego je viši državni odvjetnik iskoristio svoje diskrecijsko pravo na ponovno otvaranje postupka. Zakonsku mogućnost višeg državnog odvjetništva da ponovno otvori postupak po službenoj dužnosti, Europski sud nije uzeo u obzir prilikom utvrđivanja konačnosti odluke od 7. kolovoza 2008. budući da je riječ o pravnom sredstvu koje je samo u rukama državnog odvjetništva i čije korištenje nije vremenski ograničeno, dok je ponovno

razmatranje predmeta bilo dopušteno iako se temeljilo na istim činjenicama i dokazima na kojima se temeljila odluka nižeg državnog odvjetništva.

Slijedom navedenog, ESLJP je utvrdio da su se protiv podnositelja zahtjeva uzastopno vodila dva kaznena postupka za iste činjenice, što je u suprotnosti sa stavkom 1. člankom 4. Protokola 7 uz Konvenciju.

Više državno odvjetništvo nije spomenulo bilo kakvu potrebu za otklanjanjem povrede procesnih normi ili ozbiljan propust u postupku ili istrazi koju je provelo niže državno odvjetništvo. Dakle, uvjeti iz stavka 2. članka 4. Protokola br. 7. nisu bili ispunjeni u konkretnom slučaju.

c) *Je li odluka višeg državnog odvjetnika kojom je ukinuta navedena odluka predstavljala iznimku iz stavka 2. članka 4. Protokola br. 7.?*

Sukladno stavku 2. članka 4. Protokola br. 7, ponovno razmatranje slučaja moguće je ako postoje dokazi o novim ili novootkrivenim činjenicama, ili ako je u prethodnom postupku došlo do bitnih povreda koje su mogle utjecati na rješenje slučaja. Ti su uvjeti alternativni, a ne kumulativni. Međutim, novootkrivene činjenice ili nedostatak moraju biti takvi da utječu na ishod slučaja bilo u korist ili na štetu određene osobe.

Koncept "bitne povrede" sugerira da samo ozbiljna povreda postupovnih pravila koja ozbiljno narušava integritet prethodnog postupka može poslužiti kao osnova za njegovo ponovno otvaranje na štetu optuženog. U slučajevima kada bi namjeravano ponovno otvaranje postupka moglo biti u korist optuženog, priroda povrede procjenjuje se prvenstveno u smislu je li došlo do povrede prava na obranu.

U ovom predmetu više državno odvjetništvo je tražilo ispitivanje istih činjenica. U spisu predmeta nije bilo nijednog „novog“ dokaza, niti je postojala „bitna povreda“ koja bi zahtijevala ispravljanje. Ponovno otvaranje postupka u ovom predmetu više državno odvjetništvo je opravdalo drugačijom ocjenom okolnosti koje su trebale dovesti do kaznene, a ne „upravne“ odgovornosti. Također se osvrnulo na neprimjerenost izrečene kazne. Provedena je nova ocjena činjenica. Više državno odvjetništvo nije spomenulo bilo kakvu potrebu za otklanjanjem povrede procesnih normi ili ozbiljan propust u postupku ili istrazi koju je provelo niže državno odvjetništvo.

Dakle, uvjeti iz stavka 2. članka 4. Protokola br. 7. nisu bili ispunjeni u konkretnom slučaju.

Slijedom navedenog, ESLJP je jednoglasno utvrdio povredu članka 4. Protokola br. 7. uz Konvenciju.

PRAVEDNA NAKNADA

5.000 EUR na ime neimovinske štete

470 EUR na ime troškova i izdataka

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo da se ne bude dva puta suđen ili kažnjen u istoj stvari*
- *tri elementa načela ne bis in idem*
- *Engel kriteriji*
- *oslobađajuća i osuđujuća presuda*
- *konačnost odluke*
- *iznimke*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

NODET PROTIV FRANCUSKE

zahtjev br. 47342/14

presuda vijeća od 6. lipnja 2019.

POVREDA NAČELA NE BIS IN IDEM RADI DVOSTURKOG POSTUPKA I OSUDE ZBOG ISTOG DJELA MANIPULACIJE TRŽIŠTEM

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva, Antoine Nodet, financijski je analitičar koji je trgovao dionicama trgovačkog društva Fromageries Paul Renard (FPR). Početkom 2005. godine tržišna cijena ovih dionica iznosila je oko 149 eura, a onda je u ožujku 2006. dosegla iznos od 4.225 eura. Podnositelj je dionicama trgovao koristeći četiri bankovna računa kako bi osigurao značajan kapitalni dobitak. Dana 21. lipnja 2006., Glavni tajnik AMF-a, regulatora financijskih tržišta, pokrenuo je istragu trgovanja dionicama FPR-a na burzi od 1. siječnja 2006. nadalje. Dana 26. veljače 2006., AMF-ov odjel za istrage i nadzor tržišta podnio je svoje izvješće koje je pokazalo da se podnositeljevo trgovanje dionicama FPR-a može okarakterizirati kao tržišna manipulacija s obzirom na broj izvršenih i otkazanih narudžbi te zaključenih transakcija, uključujući 25 naizmjeničnih transakcija između četiri bankovna računa nad kojima je podnositelj imao kontrolu. Izvješće AMF-a pokazalo je da je njegova aktivnost izazvala porast cijene dionica i dovela do povećanja limita cijena. Dana 20. prosinca 2007., Odbor za ovrhu AMF-a podnositelju je izrekao novčanu kaznu u iznosu od 250.000 eura. Žalbeni sud u Parizu odbio je podnositeljevu žalbu, a Kasacijski sud njegovu reviziju. Nakon što je od predsjednika AMF-a dobio informacije o činjenicama predmeta, državni odvjetnik je 11. rujna 2007. zatražio provođenje preliminarne istrage. Dana 8. travnja 2009. godine, dok je postupak po izjavljenoj reviziji protiv sankcije AMF-a još bio u tijeku, podnositelj je pozvan na ročište pred pariškim kaznenim sudom u postupku zbog kaznenog djela ometanja pravilnog funkcioniranja burze. Zauzimajući stav da su u pozivu na ročište navedene potpuno iste riječi kao u optužbi AMF-a zbog koje je novčano kažnjen, podnositelj je prigovorio da je došlo do povrede načela *ne bis in idem* zaštićenog člankom 4. Protokola br. 7. uz Konvenciju. Kazneni sud je odbio njegove navode i osudio ga na uvjetnu kaznu zatvora u trajanju od 8 mjeseci. Žalbeni sud je potvrdio osuđujuću presudu, i umanjio kaznu zatvora na 3 mjeseca. Kasacijski sud je odbio podnositeljevu žalbu.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju, podnositelj zahtjeva je tvrdio da je kazneni postupak i njegova osuda, usprkos odluci AMF-a utemeljenoj na potpuno istim činjenicama, uzrokovala povredu načela *ne bis in idem*.

OCJENA ESLJP-A

ESLJP je najprije utvrdio da je novčana kazna koju je AMF izrekao bila nesumnjivo kaznenopravne naravi. Ponovio je da se članak 4. Protokola br. 7 treba tumačiti kao zabrana kaznenog progona ili suđenja pojedincu za drugo kazneno djelo u onoj mjeri u kojoj se zasniva na identičnim činjenicama ili činjenicama koje su u osnovi iste. U podnositeljevom predmetu, nedvojbeno se radilo o identičnim optužbama.

Nadalje, ESLJP je naglasio da tužena država treba uvjerljivo dokazati da su duplicirani postupci "dovoljno usko sadržajno i vremenski povezani". Drugim riječima, treba dokazati da su postupci pred AMF-om i pred kaznenim sudovima kombinirani na integrirani način, tako da čine jedinstvenu cjelinu.

Prvo, što se tiče dovoljno uske sadržajne povezanosti između dva postupka, ESLJP je naveo da je dupliciranje postupaka, prema zakonu i u praksi, bila predvidljiva posljedica u slučaju počinjenja djela za koje je podnositelj optužen.

Ocjenujući komplementarnost tih postupaka, ESLJP je primijetio da je francuski Ustavni sud zauzeo stajalište da su zakonske odredbe kojima se sankcionira kazneno djelo nezakonite kupoprodaje dionica i trgovanje na temelju povlašćenih informacija (insajdersko trgovanje), usmjerene protiv istih postupanja, da su definirane na isti način, da su štitile iste društvene interese te da su predviđale sankcije koje nisu različite u naravi. Identične svrhe koje su AMF i kazneni sudovi nastojali postići, a koje se tiču identičnih aspekata štetnog postupanja, isključile su komplementarnost koja je potrebna za utvrđivanje postojanja dovoljno bliske sadržajne veze između dva postupka.

Povrh toga, razmatrajući prikupljanje dokaza u ovim postupcima, ESLJP je utvrdio da se kazneni sud pozvao na različite nalaze AMF-a, dok je Žalbeni sud svoju odluku temeljio kako na dokazima prikupljenim od strane istražitelja AMF-a tako i na dokazima prikupljenim od strane državnog odvjetništva. Također je primijetio da je od državnog odvjetništva 11. rujna 2007. zatraženo provođenje vlastite istrage, dok je izvješće o istrazi AMF-a i jedinice za nadzor tržišta podneseno više od godinu dana prije. Stoga je došlo do ponavljanja prikupljanja dokaza.

Glede uzimanja u obzir sankcije AMF-a u kontekstu drugog postupka pred kaznenim sudovima, ESLJP je utvrdio da iako je kazneni sud izričito razmotrio novčanu kaznu koju je

odredio Izvršni odbor AMF-a, to nije bio slučaj sa Žalbenim sudom.

ESLJP je zaključio da nema dovoljno uske sadržajne povezanosti između dva postupka, onog AMF-a i kaznenih sudova, s obzirom na svrhe kojima se težilo te s obzirom na ponavljanje u prikupljanju dokaza. I najvažnije, nije postojala dovoljno uska vremenska povezanost da bi se postupci smatrali dijelom integriranog mehanizma sankcija propisanih francuskim zakonom.

Drugo, ESLJP je istaknuo da čak i tamo gdje je sadržajna veza između dvaju postupaka dovoljno čvrsta, uvjet „vremenske povezanosti“ još uvijek mora biti ispunjen. S tim u vezi, ESLJP je utvrdio da je u ovom predmetu postupak započeo istragom AMF-a, pokrenutom 21. lipnja 2006., a završio presudom Kasacijskog suda od 22. siječnja 2014. u kaznenom postupku. Dakle, oba postupka trajala su ukupno

više od sedam i pol godina. U tom razdoblju su se postupci djelomično odvijali paralelno. Međutim, nakon presude Kasacijskog suda od 10. studenoga 2009., kojom je okončan postupak pred AMF-om, kazneni postupak se nastavio i potrajao do 22. siječnja 2014., dakle još četiri godine i više od dva mjeseca.

Ukratko, ESLJP je zaključio da nije bilo dovoljno uske sadržajne povezanosti između dva postupka, onog AMF-a i kaznenih sudova, s obzirom na svrhe kojima se težilo te s obzirom na dupliciranje dokaznog postupka. I najvažnije, nije postojala dovoljno uska vremenska povezanost da bi se postupci smatrali dijelom integriranog mehanizma sankcija propisanih francuskim zakonom.

Slijedom navedenog, ESLJP je jednoglasno utvrdio da je podnositelj zahtjeva pretrpio nesrazmjernu štetu kao rezultat dvostrukog kaznenog progona i dvostruke osude AMF-a i kaznenih sudova za iste činjenice, te je stoga utvrdio povredu članka 4. Protokola br. 7. uz Konvenciju.

KLJUČNE RIJEČI

- *ne bis in idem*
- *kaznenopravna narav sankcije*
- *identične činjenice*
- *dupliciranje postupaka*
- *sadržajna i vremenska povezanost dva postupka*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).